

DEPOT-LEGAL
INDOCHINE
N° 228/5

HOA
XUJA
ONGCU

Pour dépôt légal
d'auteur

Impimerie Ho Thi Hoa
Hanoi. 200 exemplaires

[Handwritten signature]

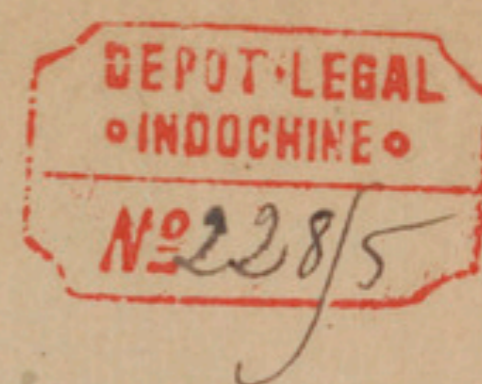
HAI - KICH

CUA NHA NHAM RINH NHU AU

H. Indoch 9324

1882
1883

NHẬT - NHÂM
TRINH - NHƯ - TÂU

HOA XƯA ONG CŨ

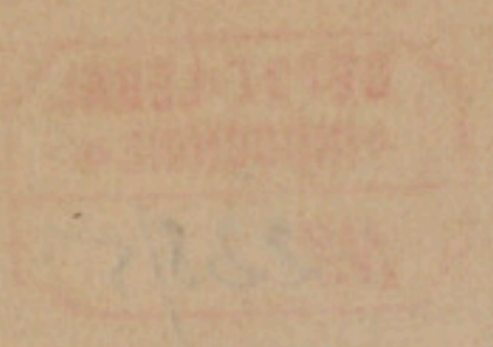
(Hài - kịch chia làm ba hồi)

Diễn lần thứ nhất tại Hưng-thành
(tối 13 và 14 juillet 1934) giúp hội Tương - Tế
và Hợp - Tế tỉnh Hưng - yên

1936
NHÀ IN NGÔ-TỬ-HẠ
24-46 — Rue Lamblot
HANOI

80 Indoch.
23 24

MANH-TANH
QUAT-THI-HIET

HOA XUA ONG CU

(This book contains the...)
Diễn văn (the... at Hung-thanh
1934 và 14 juillet 1934) giúp hội Tương-tế
và Hợp-tế tỉnh Hưng-yên

1934
HANGI
24-40 - Rue...
NVA 17 NGO-HO-DA

TỰA

Tôi được cái hân-hạnh xem trước vở kịch « **HOA XƯA
ONG CŨ** » của ông NHẬT-NHAM đưa, nhờ duyệt-chính.

Xem đi, xem lại, tôi rất lấy làm cảm-phục! Lời văn chôi chây, ý-tức cao-xa, cảnh-trí xếp đặt rất chỉnh-hạ và nhất là mục-đích trong vở kịch đáng nên chú-ý! Mục-đích cảnh-tĩnh người đời, làm cha, làm mẹ, trái duyên, khôn ép, khiến cho con trẻ giảm phần hạnh-phúc, vui thú gia-đình, là cái công-tệ ở Tàu di-truyền sang nước ta đã mấy nghìn năm nay, vậy.

Về vấn-đề hôn-nhân, báo-chí nghị-luận đã nhiều, cần phải có ái-tình của trai, gái, và chất-chính sự lịch-duyet của cha mẹ, là cái ý-tưởng dung-hợp tân, cựu, mới có thể gây nên hạnh phúc cho bạn thiếu-niên. Cho nên vở kịch này có bổ-ích cho vấn-đề hôn-nhân không phải là ít.

Khi đem diễn-giải và xuất bản, tất nhiên được đồng-nhân hoan-nghênh.

Văn-lâm, le 30 mai 1934

Kinh-bắc

Phượng-sơn NGUYỄN-THIỆN-CHÍNH

CÁC VAI

Bà Tham Quân, 49 tuổi. . . .	BÀ HÀN VINH
Cô Hồng - Liên, con Tham Quân, 18 tuổi.	BÀ TÔ - CHÂN - NHO
Bà Mộng-Dương, chị ruột ông Tham Quân, 53 tuổi. . . .	ÔNG TRƯƠNG - VĂN - NHÂN
Con sen, 20 tuổi	ÔNG NGUYỄN - VĂN - BẢO
Sư Bạch - Vân, 70 tuổi. . . .	} ÔNG ĐÀM - NGỌC - CẬN
Ông Tham Quân, 50 tuổi. . . .	
Cậu Mãi-Văn, văn-sĩ, ý-chung- nhân của Hồng-Liên 19 tuổi.	ÔNG TRẦN - HUY - LIÊN
Ông Hoàng - Cát, kỹ - nghệ thưởng Hàn-lâm, 50 tuổi. . .	ÔNG PHẠM - HẢI - VĂN
Ba-Phải tiên - sinh, bạn Hàn - Cát, 45 tuổi.	ÔNG NGUYỄN - ĐỨC - DIỄN
Ông chủ-hôn, 60 tuổi,	ÔNG ĐOÀN - TRIỆU - MAI
Thằng xe nhà Tham Quân, 25 tuổi.	ÔNG TRẦN - NGỌC - DIỆP VÀ ÔNG TÔ - CHÂN - NHO
Các bực tôn-trưởng Ả-dầu kiêm vũ - nữ	
Dàn cảnh.	ÔNG ĐINH - BÁ - HOÀN

HÔI THỨ NHẤT

Phòng khách nhà một ông Tham : bàn giấy, ghế bành, ghế dài, ghế tựa ; — bên trái, có cửa, vào nhà trong ; — đằng trước có lư-hương, khói trầm nghi ngút.

Một buổi chiều xuân, cơm xong

KỊCH I

Ông Tham Quân, bà Tham Quân, Hồng-Liên, con Sen.

Đàn . . .

Sau ba lần chuông, màn kéo lên. — Trên sân-khấu, vợ chồng ông Tham ngồi ghế bành.

HỒNG-LIÊN (*vác vọt ở ngoài vào*). — Thưa thầy me, hôm nay con ở sân-quần ra về, lại gặp chị Hoàng-Yến rủ lại nhà chơi, thành con trộm về, để thầy me phải đợi cơm. Vậy con xin lỗi thầy me.

ÔNG THAM. — Thầy me chờ cơm mãi, không thấy con về, đã ăn trước rồi, phần cơm con ở trong nhà ấy. . . . (*vờ tò báo, mở ra xem*).

HỒNG-LIÊN. — Thưa thầy me, con cũng chưa đói.

BÀ THAM. — Ừ, thế thì con hãy ngồi xuống đây, me bảo, Này con ! Vừa rồi có người lại chơi ngỏ ý muốn giạm con Vậy con gái nhớn rồi, phải lo mà về nhà chồng chứ !

HỒNG-LIÊN. — Thưa thầy me, thầy me sinh được một mình con là gái, con đi lấy chồng thì lấy ai hầu hạ thầy me. Thôi, con xin ở nhà để giúp đỡ công việc thầy me, con không đi lấy chồng đâu.

BÀ THAM. — Hừ lắm ! Con ạ, Me bảo không nghe nhời, con gái đã nhớn, phải về nhà chồng, chứ ở với bố mẹ suốt đời à ?

HỒNG-LIÊN. — (*nũng-nịu*). Con đã thưa với me : con không lấy chồng, con ở nhà hầu hạ thầy me ; con xin me đừng nói đến chuyện chồng con nữa. . . .

BÀ THAM. — Con nhà gàn rở đến thế là cùng! Có nhẽ thầy me đội đá ở đời để nuôi cô mãi sao?

HỒNG-LIÊN — Con đã xin me đừng nói đến chuyện chồng con nữa, mà me không để cho con được yên thân, me không thương con thì thôi! . . . (đứng giậy).

ÔNG THAM — (ngừng đầu lên, ngọt ngào, nói rờn). — Me con đã làm gì nhau thế?

BÀ THAM — Hừ! Con nhà mất dạy! Những nhời me nói, nó để ngoài tai, nó làm cho me nó bực-tức, đến ốm, chết thì nó mới hả . . . (ôm mặt khóc),

ÔNG THAM — Hãy khoan! Bà đừng nóng thế! Nó còn trẻ người non dạ, tinh-khí nóng-nổi, để rồ dần nó đã!

(Ông Tham đứng giậy, lại gần Hồng-Liên)

ÔNG THAM — (hỏi Hồng-Liên) Con cứ một mực thế, à?

HỒNG-LIÊN — (ngập ngừng) Thưa thầy, tùy thầy, nghĩ thế nào phải, cho con thì nghĩ.

(Có tiếng bà Tham thồn-thức)

ÔNG THAM — (bảo bà Tham) Đừng lời thôi nữa. Bà cũng khéo làm trò lắm. Cái gì cũng phải dần dần mới được chứ . . .

BÀ THAM — Phải! Hãy cứ làm trò được như tôi. Tôi chỉ làm trò cho thiên-hạ cười đấy thôi. . . Ông nói ngang như cua ấy. . .

ÔNG THAM — Thôi! tôi xin bà. . . . Này con, thầy muốn gày dựng cho con thành gia-thất, cho con được vào nơi sung-sướng, cho duyên con may, phận con đẹp. Nhưng địa-vị thầy . . . thầy khó nói lắm. . . . Thầy chưa thể cả quyết việc này cho con được, nhưng con cũng nên thư-tâm mà nghĩ cho chín; kẻo sau này có thế nào lại trách cha mẹ không biết lo xa cho con.

BÀ THAM — Suy với nghĩ gì? rồ khéo!

ÔNG THAM — (quay lại bà Tham) Ô kia, để còn phải bảo nó đã nào (dắt con gái dắt vào ghế). Con nên nghĩ kỹ « Tam tư nhi hậu hành », nghĩ đi nghĩ lại ba lần, sau sẽ làm. . . . Thầy cũng biết ý của con rồi. Bây giờ chỉ có thầy me với con, con cũng không nên giấu diếm gì cả. Này

thầy hỏi thật: Có phải người mà con bằng lòng là anh Mãi-Văn chứ gì? Thầy cũng biết anh ta người tài-hoa đấy, nhưng thời-buổi này khó khăn, liệu cái tài hoa ấy có đủ nuôi sống người không?

BÀ THAM. — Ông khéo dài dòng văn-tự. Con tôi khi nào thèm lấy anh chàng trên không chằng, dưới không rế ấy, mà ông cứ ca-tụng tài với đức mãi! Này rầu có tài đến đâu mặc rầu, nhưng trong túi không có nửa chĩnh, không có cách sinh-nhai nhất-định, không có địa-vị, thì tài cũng vứt đi, tài mà làm gì? — Hồng-Liên! Cô chỉ biết có nó, nó biết có cô, ngoài ra cô còn biết gì nữa? . . . Trước thầy me lấy nhau, cũng đã dẫn đo sau trước. Thầy con lúc ấy đã đỗ - đạt, sắp được bổ; me lại có của hồi-món (*Liếc mắt nhìn ông Tham*) Của hồi-món cũng khá! (*Ông Tham đứng giậy đi bách bộ*). Cha con mới sơ-bồ, đã sẵn có tiền may mặc, sắm sửa, sẵn có vốn đề phòng xa mọi việc chi tiêu bất-thường. Nhưng còn anh chàng kia, có cái gì? — Có cái nhân-mộc. . . chỉ hảo-huyền vài chữ quèn. . . suốt ngày bốp chán nặn thơ, thơ thơ thần thần, rồi đến bữa, lại đến chơi nhà quen, ăn chực. . . Úi chà! Người như thế, mà cô định lấy thì rồi cô nương-tựa vào đâu. . . . Tôi cũng thừa biết rồi. Chẳng qua cũng là đồ Sở-Khanh đấy thôi. — Từ nay, cô đừng đề « Văn-Sĩ rở mùa » vác cái mặt đạo-đức giả đến chơi đây nữa. . . . Bữa nhà tôi ra, mà bà cô trông thấy, lại mất cả sĩ-diện. . . .

ÔNG THAM. — (*dương đi bách-bộ, dừng bước, quay lại*). Bà nó! Bà nó làm vương tướng gì ở nhà này, mà hơi một tí thì giờ bá nó ra! Này bà đừng cho bá nó là ghê gớm, mà tăng mãi bá nó lên. Bá nó không dự gì đến công việc nhà này cả. Đừng nói đến bá nó nữa! Khó nghe lắm!

BÀ THAM. — Ông thực vô lễ! Học-thức như ông mà ông bất-tốn với chị ruột ông là người đàn-bà góa, không con. . . . ông thử xem đã ai dám khinh bá nó chưa?

ÔNG THAM. — Tôi biết! Ai còn dám khinh cái tú bạc của bá nó nữa! Bá nó có ba vạn bạc trong tú, thì mặc bá nó với ba vạn bạc. . . nhưng thời ta hãy bàn xong việc cho con Liên đã. Thế bà định sao? . . .

BÀ THAM. — Đấy người ta đã có nhờ giam, đã đi lại mãi đấy . . . Ông tính sao thì tính.

ÔNG THAM. — Phải, nhưng cũng phải hỏi xem con nó có thuận không chứ!

BÀ THAM. — Này con, ông Hàn Cát đã nhờ người giam đấy, con có bằng lòng không??

HỒNG - LIÊN. — Thưa thầy mẹ, ông Hàn Cát là ai thế, ạ? . . .

BÀ THAM. — Con tôi ngờ ngần đến thế là cùng Ông Hàn Cát là người đến chơi đây chủ-nhật trước, cùng đi với bá Dương ấy mà! Ông ta là một nhà kỹ-nghệ đại-danh, một nhà đại-tư-bản . . .

HỒNG - LIÊN. — (*dừng giây*). — Tưởng ai? Thế ra người đã đến đây, định xem mặt con. Gớm! Rõ đáng ghét! Ghét đào đất đồ đi! Già rồi, còn muốn chơi trống bỏi . . . Thưa thầy mẹ, con hãy còn ít tuổi thế này mà thầy mẹ định gả con cho lão già ấy hay sao? . . .

BÀ THAM. — (*cũng dừng giây*). — Này, đừng trúng khôn hơn vịt. Tôi muốn cho cô được chỗ sung sướng, để nhàn nhã cái thân cô . . . Cô không biết sáo mép của hạng văn-sĩ ấy hay sao? Lúc lấy cho được, rồi nửa chừng họ ý sác ra đấy thì cô định làm thế nào? . . .

HỒNG-LIÊN. — Vâng, con vẫn biết là người ta nghèo . . .

BÀ THAM. — Con còn ít tuổi chưa biết nghĩ xa, cha mẹ bao giờ cũng muốn cho con được tử-tế, chứ khi nào lại định làm hại con. Con đã không biết nghĩ xa, thầy mẹ đặt đâu, con ngồi đấy, thì mới phải đạo con chứ?

HỒNG-LIÊN. — Nếu thế, thì con chết mất . . . (*ôm mặt khóc*).

BÀ THAM. — Bé không vin, nhơn gây cảnh. Đấy ông xem, con gái quý của ông dễ bảo thực.

ÔNG THAM. — Thôi! Già néo, dứt giây, đừng làm quạ, trẻ nó sợ . . . Để thông thả, rõ dần . . . rồi nó khác phải bằng lòng.

BÀ THAM. — Vâng, đấy! Tùy ông! Ông rõ thế nào thì rõ... Mặc ông với con ông. Tôi thừa hơi! để ngồi mà nghỉ. . .

(Bà Tham vào)

ÔNG THAM. — Phải đấy! Đi ngủ sớm đi! Ngủ lấy sức để kéo lại, vì rạo này, bà nói nhiều quá, gầy cả người.

BÀ THAM. — *(quay lại nguýt, — Phải! tôi chỉ nói nhiều đấy thôi (vào nhà trong).*

ÔNG THAM. — *(nhìn theo bà Tham vào nhà trong, rồi lại gần Hồng-Liên, hỏi con một cách yêu thương.)* — Con hãy nghĩ kỹ xem. — Kể ông Hàn Cát đã lấy gì làm già cho lắm!

HỒNG - LIÊN. — Thầy nói chưa lấy gì làm già Nhưng con trông đầu ông ta hình như đã hai thứ tóc rồi đấy. . .

(nói xong lại ngồi vào ghế, ra dáng bực-tức)

(Ông Tham cười nhạt, đi đi, lại lại)

Người nhà Hoàng-Cát gõ cửa đưa thư. — Ông Tham xem xong thư, cầm can, đội mũ, dặn con:

Bác thông mời thầy lại chơi có tí việc. Nếu thầy trộm về mà mẹ con có hỏi thì bảo mẹ con cứ ngủ trước, một lúc thầy về rồi đi ra).

HỒNG - LIÊN. — *(ngồi một mình) chống tay, ra chiều nghĩ ngợi).*

Con sen đem nhật-trình vào — Hồng-Liên giở ra xem, lại để lên bàn, chợt trông thấy hai chữ Mãi-Văn trên báo, lại xem lại.

À này! Có tên anh Mãi-Văn trên báo, ta thử xem chàng viết bài gì? . . . *(lầm bầm một lúc, rồi đọc to).*

.
« Ôi! Giữa thế-kỷ thứ hai-mươi này, mà còn có việc ép
« duyên như thế nữa ru? Biết bao gia-đình bị tan nát, điều-
« đưng, vì tội duyên bõn phận! biết bao con nhà tử-tế, vì bố
« mẹ tham mỗi phú-quý, tham bả vinh-hoa, gả vào nơi cay
« nghiệt, cực chẳng đã phải bỏ nhà chồng, chốn đi, rồi nhờ một,

« làm hai, có khi sa vào chốn buôn bán, bán hoa, để bèo
« chôi, sóng vỗ. . .

« Ấy, chẳng qua, vì cha mẹ, không hiểu lòng con. Không
« thấu đến cái khổ-tâm của người con bị ép duyên. Than ôi !
« Tuy phong-trào mới đã đem cho ta hai chữ tự-do trong
« việc kén chọn người ý-chung nhận, mà người làm cha mẹ
« vẫn còn đứng trong cõi mộng, vẫn lấy tiền-tài, công-danh
« làm chuẩn-đích cho việc hôn-nhân con trẻ. Vì vậy, mới, cũ,
« hai sức vẫn tương-phản nhau, mà sau một cuộc phấn-đấu
« ngấm-ngâm, bao giờ cha mẹ cũng giữ phần thắng.

« Mà cái ngày cũ, mới, hai phái dung-hòa với nhau, còn
« xa . . . xa tit. . . (Đề từ báo xuống bàn, ra chiều trán
« nản . . . lại đọc tiếp).

« Kia gần ta, xem ngay ở nước Nhật, hai cái văn-minh,
« cũ, mới, gặp nhau, chẳng những không tương-phản mà lại
« cùng dung hòa với nhau, một cách êm-đềm, gây nên một
« mối hạnh-phúc vô-hạn cho toàn thể quốc-dân.

« Ngánh lại nước nhà thì khác hẳn ! - Trong một gia-
« đình mới : mẹ thuộc phái cũ, con, óc đã nhiễm âu-hóa
« ít nhiều, cử-chỉ, y-phục, ngôn-ngữ cũng theo thời thay
« đổi. Thế mà hai mẹ con cảm-giác không dung-hợp nhau,
« ý-kiến, hành-động đều trái-ngược cả. Như vậy còn đâu
« là hạnh phúc . . .

« Ở thế-kỷ thứ hai-mươi này là buổi thế-giới giao-thông,
« chân-lý đã phát-siễn, phạm những hủ-tục, đồi-phong, tất
« phải sửa đổi, những tập-quán vô-ý-thức cần phải phá bỏ,
« mới hợp với thời-đại cải-lương. . . »

(Bỏ tờ báo xuống ghế, chống tay nghĩ ngợi) rồi nói
một mình :

Văn-chương thực ! Người có học-vấn có khác ! Nhưng
ác một nỗi tài, mệnh ghét nhau ; người tài-hoa như thế, mà
suốt đời phải đeo cái bệnh nghèo, nghĩ ông trời cũng oái-
oăm thực ;

Không ! Thế nào ta cũng một lòng với chàng ? Ta
không vì cái nghèo nó làm cho ta phải lưỡng-lự.

Phận nhi-nữ mặc rầu ! Ta sẽ đem hết tài hùng-biện, lấy tư-tướng mới, cảm-hóa mẹ ta, dắt mẹ ta ra ngoài cõi mộng giàu sang. . . Nếu mẹ ta cứ một lòng ép uồng thì cùng quá, chốn quách là xong. . . .

(*Đứng giậy*) Ôi ! Khó thay ! Sao cho trong ấm, thì ngoài mới êm. . .

(*Gọi*) Sen đâu ! rợn mâm đi, ta không ăn cơm, ta đi nghỉ đây (*đi vào*).

KỊCH II

Hàn Cát, Ba-Phải Tiên-Sinh.

Nhà Ba-Phải Tiên-sinh — Một bàn, hai ghế đồ đạc sơ sài

(*Hàn cát gõ cửa ở ngoài vào.*)

BA-PHẢI TIÊN-SINH. — Kính chào tôn-ông. Mấy khi tôn-ông đến chơi, đệ được thừa-tiếp, thực lấy làm may mắn vô cùng. Chẳng hay, tôn-ông có việc gì cần sai-khiến đến đệ vậy ?

HÀN CÁT. — Đệ có một việc, đương phân-vân khó nghĩ, cần phải hỏi ý-kiến đại-huynh mới được. . .

BA-PHẢI TIÊN-SINH. — Thế thì còn gì hơn nữa. Đệ rất sẵn lòng ; tôn-ông nói ngay đi, đệ muốn biết ngay câu truyện quan-trọng ấy, trước các câu truyện khác.

HÀN CÁT. — Xin đại-huynh chú-y cho. Nay Đại-huynh ạ, có người mách đệ một việc rất hay, vẻ vang cho đệ lắm. Song trước khi quyết-định, đệ còn phải hỏi ý-kiến các ông bạn tri-thức của đệ, trước hết phải hỏi đại-huynh, rồi mới dám thi-hành.

BA PHẢI TIÊN-SINH. — Tôn-ông đã quá yêu hỏi đến, đệ đâu dám chối từ. Vậy việc gì, xin kể cho nghe.

HÀN CÁT. — Nhưng trước hết, xin đại-huynh lấy lòng chân-thật mà nói chớ tôn đệ điều gì, đừng sợ mất lòng, hay, rở, thế nào, xin cứ nói thẳng, thế mới thực là bạn tương-giao,

BA-PHẢI TIÊN-SINH. — Xin vâng.

HÀN CÁT. — Đã cùng nhau kết bạn mà chẳng bảo nhau điều khôn, nhẽ thiệt, thì còn đâu là nghĩa giao-du, tình cố-cự...

BA-PHẢI TIÊN-SINH. — Phải lắm!

HÀN CÁT. — Mà hiện thời, bạn hay thì ít, bạn dở thì nhiều, đã mấy ai vào sinh ra tử, sẻ ngọt, chia bùi, hờ đại-huynh?

BA-PHẢI TIÊN-SINH. — Biết thời-thế lắm!

HÀN CÁT. — Vậy thời Ba - Phải đại - huynh ơi! đại-huynh chí thiết, chí-thân, chí-tin của đệ, đại-huynh thực bụng với đệ nhé?

BA-PHẢI TIÊN-SINH. — Thực lắm chứ! Ngoài tôn-ông ra, còn thực với ai nữa.

HÀN CÁT. — Thế xin hỏi đại-huynh: « Bây giờ đệ lấy vợ, có nên chăng? »

BA - PHẢI TIÊN-SINH. — Ai? Tôn-ông ấy à?

HÀN CÁT. — Phải, chính đệ! Đệ lấy vợ cho đệ, để sớm hôm có bạn ra vào cho vui, nên chăng? đại-huynh?

BA - PHẢI TIÊN - SINH. — (*bóp chán, nghĩ*) Không nên lấy, thế mà lấy cũng nên.

HÀN CÁT. — Sao vậy?

BA-PHẢI TIÊN-SINH. — Không nên lấy, vì việc lấy vợ không phải việc tôn - ông nữa. Đã lão - giả thì phải an-trì. Đèo-bồng làm gì thêm phiền. Đương buổi văn-minh này, còn gì điên rồ, khỗ-não bằng già còn da-mang vợ con. Lấy vợ làm gì, thêm vương-viu; cứ việc ung-dung tự-ý, tội gì dẫn thân vào trong vòng tình-lụy.

HÀN CÁT. — Ấy mới lạ! Đại-huynh nhìn lại xem đã. Đệ đã lấy gì làm già; đệ còn tráng-khien lắm. Đại - huynh đừng nói đến tuổi đệ làm gì; đại-huynh hãy coi đây này .. con trai 17 đã chắc ăn đứt chưa? (*rơ chán, rơ tay*) này bấp thịt đệ, có kèm gì sắt không? — Một ngày, đệ còn cuốc bộ được 30 cây-số. Mỗi tay còn sách nổi một thùng nước. Mắt còn sáng, chưa phải dùng kính (*mở sách đọc*).

Răng chưa rụng cái nào (*nhe răng ra*). — Má chưa răn, cười còn duyên tẻ (*cười*). Thở khỏe như sấm (*thở*). — Hô như tiếng chuông (*hò*). — Mỗi ngày ba bữa cơm còn ít; tửu sắc thường thường. Chẳng thế SỒM tiên-sinh đã phải ca-tụng bằng bốn câu thơ này :

« Cơm ba bát vại, ăn còn đói,
« Rượu một chai bô, uống vẫn thèm,
« Sắc, dục ; Tề-tuyên chưa hẳn vượt,
« Gối lưng còn khỏe sức tòm-tem . . . »

Đó, đại-huynh nghĩ sao ? Đại-huynh nghĩ thế nào ?

BA-PHẢI TIÊN-SINH. — Ấy vì thế, đệ mới bảo tôn-ông nên lấy vợ. Tôn-ông có nhiều cái đặc-sắc như vậy, lấy vợ rất phải. Nèn lắm, tôn ông ạ.

HÀN CÁT. — Không những thế, còn nhiều lẽ khác làm cho đệ phải hứng. Này nhé :

Còn gì sung-sướng hơn là có vợ đẹp, nhìn đôi nhìn nhau cũng no. Rồi thì vợ nó nâng-niu mình, vợ nó chiều-chuộng mình, vợ nó nắn bóp cho mình, khi trái gió giở trời, nó hôn-hít, nó xoa-suýt, nó sửa sang y-phục cho mình, nó nấu-nướng cho mình ăn những miếng ngon.

Lại còn thế này nữa : Nếu đệ cứ ở vậy, thì họ Hoàng nhà đệ tuyệt-tự. Lấy vợ, rồi sinh con để nối-giới tông-đường. Như vậy, đệ sẽ trường sinh trong vũ-trụ, vì con đệ, sẽ giống đệ như đúc. Rồi con đàn, cháu đống, sùm sít quanh đệ, đòi ăn, đòi uống, cười cười, khóc khóc, đưa núm áo, đưa vật rầu, đưa túm tóc, đưa bá cổ, đưa chèo lên vai, đưa nhẩy lên lưng : bế, bồng, mang, dắt một bầy, còn gì sướng hơn nữa ?

Này đại-huynh này, hình như chúng nó đương quây-quần chung quanh mình đệ đây này. . .

BA-PHẢI TIÊN-SINH. — Ồ ! Như thế còn gì thú bằng ? Đấy, đệ khuyên tôn-ông nên lấy vợ, có phải được nhiều hạnh phúc không ? Lấy vợ ngay đi, tôn-ông ạ, để sớm có con, lại chóng có cháu.

HÀN CÁT. — Đại-huynh thực lòng khuyên đệ, đấy chứ ?

BA-PHẢI TIÊN-SINH. — Thực lắm chứ! Này, nhưng món nào thế?

HÀN CÁT. — Hồng-Liên!

BA-PHẢI TIÊN-SINH. — Hồng-Liên là một tân-nhân-vật phải chăng?

HÀN CÁT. — Chính phải!

BA-PHẢI TIÊN-SINH. — Nàng là con gái chiều của Tham Quân đại-nhân phải không?

HÀN CÁT. — Đích rồi!

BA-PHẢI TIÊN-SINH. — Nàng bao nhiêu tuổi?

HÀN CÁT. — Xuân-xanh 18, đương thì gái tơ.

BA-PHẢI TIÊN-SINH. — (nói một mình). Hồng-Liên, 18 tuổi, con gái Tham Quân đại-nhân, kết hôn với Hàn Cát, trai tân trạc ngũ-tuần:

« Người yểu-diệu, khách phú-thương,

« Năm-mười, mười-tám, xuân đương vừa thì ».

Ồ tốt đôi nhỉ? — (nói to) Chẳng trách nào ông bạn tôi mê là phải.

HÀN CÁT. — Đệ đã làm gì đến năm mười. Lúc còn ấp vú mẹ, thì kể làm gì? — Từ ngày đệ ra đời đến giờ mới trong vòng ba mươi năm. Thế thì hiện-thời, đệ mới ba mươi tuổi thôi chứ. . . À này, đại-huynh xem đệ kén như thế là phải đấy chứ?

BA-PHẢI TIÊN-SINH. — Phải, tôn-ông có con mắt tinh đời lắm, lấy nàng thực là sừng đôi, trai tài, gái sắc, cặp uyên-ương hiếm có. Thôi, nên lo mau mau đi, tôn-ông ạ.

HÀN CÁT. — Vâng! Xin cảm-tạ đại-huynh!

BA PHẢI TIÊN SINH. — Nhưng trước khi thành-hôn, còn một điều rất thận - trọng, không biết tôn-ông đã nghĩ đến chưa?

HÀN CÁT. — Chẳng hay điều gì mà quan-hệ thế, thưa đại-huynh?

BA-PHẢI TIÊN-SINH. -- Vợ chồng là bạn trăm năm, cùng nhau kết-hợp, ngoài việc gây lấy hạnh-phúc trong

gia-đình, lại còn cái nghĩa-vụ thiêng-liêng là sinh con nối dõi tông-đường, như tôn-ông vừa nói. Vậy trước khi định-hôn với nhau, phải nên thận-trọng mới được.

HÀN CÁT. — Thưa đại-huynh, đệ ít học, còn điều gì khuyết-diểm, xin đại-huynh lấy lòng quảng-đại chỉ-giáo cho.

BA-PHẢI TIÊN - SINH. — Cỗ-nhân có câu : « Hôn-nhân vi vạn phúc chi nguyên, ngẫu hữu bất thân, kỳ hại bất thiên » nghĩa là việc hôn-nhân là nguồn sinh ra muôn phúc, lỡ có một sự gì không cẩn-thận, sẽ có hại to. Vì cỗ-nhân cho việc hôn-nhân là một việc hệ-trọng, nên trước khi trai dựng vợ gái gả chồng, ngoài việc kén chọn môn đương, hộ đối, tài, đức ngang nhau, lại còn so đôi tuổi nữa, xem hợp nhau rồi mới định-hôn.

HÀN CÁT. — À thế ra còn phải so đôi tuổi, đại-huynh không nhắc, thực đệ không hề nghĩ tới. Vậy đại huynh tình giúp cho.

BA-PHẢI TIÊN - SINH. — Hai bên môn. hộ đối nhau rồi, tài, đức ngang nhau rồi, chỉ còn xem có trên thuận, dưới hòa, có cùng nhau bách niên giai lão, thế là đủ. Vậy tôn-ông tuổi gì ?

HÀN CÁT. — Đệ ấy à ? — Đệ sinh năm Ất dậu, mà vợ sắp cưới của đệ mới 18 tuổi.

BA-PHẢI TIÊN - SINH. — Sinh năm Ất-Dậu ! Năm nay tôn-ông 50 tuổi. Thế mà hình như lúc này, tôn-ông bảo mới ba mươi. À phải rồi, có nhẽ đây là tôn-ông tự ví sức khỏe tôn-ông như sức ông ba - mươi chứ gì ?

HÀN CÁT. — Ấy, chính thế !

BA-PHẢI TIÊN - SINH. — 18 tuổi thì sinh năm Đinh-tị, Ất - dậu, Đinh - tị ; — Đinh-tị ! Ất - dậu ! cùng vắn trắc cả, trách nào, tài, sắc ngang nhau, hay ! hay !

HÀN CÁT. — (cười tủm) Thế nào nữa ? Đại-huynh cho nghe nốt

BA-PHẢI TIÊN - SINH. — (ngâm)

Ngân đặng giá bích câu

Yên mãn tự chung lâu

Hán địa thiêu sài thấp

Ất-dậu là Toàn-trung-thủy về hành « Thủy »

Đinh-tị là Sa-trung-thổ về hành « Thổ »

Ngũ-hành tương-sinh

Kim sinh thủy

Thủy sinh mộc

Mộc sinh hỏa

Hỏa sinh thổ

Thổ sinh kim

Ngũ-hành tương-khắc

Kim khắc mộc

Mộc khắc thổ

Thổ khắc thủy

Thủy khắc hỏa

Hỏa khắc kim

(Nói sẽ) Chồng thủy, vợ thổ, thổ khắc thủy, tương hình khác nhau, vui tẻ chẳng thường, làm việc gì cũng khó.

(Nói to) Tốt lắm! Tốt lắm! Tiền tài thịnh-vượng, con cháu đầy đàn, vợ chồng bách niên giai-lão...

HÀN CÁT. — Thế thì nhà đệ đại phúc! Đại phúc! ấy cũng là nhờ ơn tiên-sinh chỉ-giáo nên mới biết trước điềm lành. Vậy nhân tiện phiền tiên-sinh định giúp cho ngày kết-hôn.

BA-PHẢI TIÊN-SINH. — Ngày ngũ-hợp nghinh-hôn là:

Giáp-dần, Ất-mão là Thiên địa-hợp,

Bính-dần, Đinh-mão là Nhật-nguyệt hợp,

Mậu-dần, Kỷ-mão là Giang-hà-hợp.

Những ngày tốt nhất là ngày :

Bất-tương: âm-dương bất tương phu-phụ cát-sương. Ngày ấy tốt lắm đấy, tôn ông ạ!

HÀN CÁT. — Giỏi quá! Học-vấn uyên-bác đến thế là cùng! Đáng tôn làm sư-huynh, đáng thưởng một châu hát! Chốc nữa xuống sớm, sẽ bắt ả-đầu hãm vài câu mừng một vị nhân-tài xuất-thế mới được!

BA-PHẢI TIÊN-SINH. — Tôn - ông quá khen! Đệ đâu đủ tài sủng-đáng. Vậy lúc nào công việc tôn - ông thu xếp gần xong, đệ sẽ bớt mười hôm, chọn ngày đại-cát, để tạ lòng tốt của tôn-ông.

HÀN CÁT. — (Xem đồng hồ) Tám giờ tối rồi ! Một công đòi ba việc, đệ đến đây là cốt mời đại-huynh xuống sớm thưởng xuân. Đệ phiến đại-huynh thỉnh quan Tham cùng dự. (đưa giấy 20\$00 cho Ba-Phải Tiên-sinh) Tiền đây ! để đại-huynh đứng làm chủ tiệc giúp cho, còn đệ vờ làm khách để đại-huynh ép mời. Đại-huynh có tài hùng-biện, có trí thông-minh, lát nữa chắc sẽ môi-giới giúp đệ được nhiều việc. Vợ chồng đệ lấy nhau, yêu quý nhau, sinh con để cái, cũng nhờ ở mồm đại-huynh mà ra cả.

(Hai người cùng đi)

KỊCH III

Cô Đầu, Hàn Cát, Ba-Phải Tiên-sinh, Ông Tham Quân,

Nhà cô đầu, kê sập, bàn uống nước. Trên sập có bàn đèn thuốc phiện, điều ống, gối xếp, trống, gioi châu

Màn mở, cô đầu chính đương ngồi hát :

(Rồi nói) Không biết năm nay sao gì chiếu, mà làm ăn khó khăn thế ? Từ tết đến giờ, được sáu châu hát, lại ba châu chịu, đòi mãi chẳng trả, cũng đến cung quýt mất thôi ! Khéo tiêu lắm mới tạm đủ, mà ngót tuần-lễ nay, chẳng ma nào xuống hát. Kinh-tế khủng-hoảng mà đến quan-viên lại khủng-hoảng hơn. Ủ ! mà đồng tiền eo-hẹp, còn ai nghĩ đến chơi nữa. Nhà buôn thua lỗ, nhà nông không bán được thóc, các quan Tham, quan Phán lại bị sụt lương. Đến nhân-tình mình cũng khủng-hoảng nốt, vừa bị « sếp » đuổi mất việc. Nếu cứ thế này mãi cũng đến phải dọn đi thôi. . .

Ngoài có tiếng gõ cửa. Cô đầu ra mở. Hàn Cát, Tham Quân, Ba-Phải tiên-sinh cùng vào.

CÔ ĐẦU. — Lậy các quan ạ, mời các quan vào sơ nước. May quá !.. Rạo này nhà em vắng hát; các quan chẳng xuống chơi cho, chúng em mong mãi.

BA-PHẢI TIÊN-SINH. — Chị năm nay sẽ đại-phát-tài. Đầu năm, xuân thủ, có đại-nhân giảng-lâm. Tôi xin giới thiệu với chị đây là quan Tham làm ở phủ Toàn-quyền, thưởng-thụ Hàn-lâm-viện đại-học-sĩ, Long-bội-tinh, Bắc-đầu bội-tinh, Hàn-lâm bội-tinh, hàm cao, chức trọng, giàu của,

nhiều nhà, đã bao giờ chị được một vị đại-nhân như quan lớn đây giáng phúc chưa?

Vậy chị phải hết sức làm cho châu hát hôm nay được vui vẻ, để tạ lòng đại-nhân mới được. Phải tìm nhiều cô đầu hay, người đàn cho khá, để quan Tham nghe.

CÔ ĐẦU CHÍNH. — Vâng, chẳng mấy khi các quan chiếu-cổ đến chúng em, chúng em được thừa-tiếp, các quan dạy thế nào chúng em sẽ xin hết sức.

BA-PHẢI TIÊN-SINH. -- (móc túi lấy tiền) Này chị bảo đi mua rượu sâm-banh, mua thuốc phiện, mau lên!

ĐẦU CHÍNH. — Tuyết, Nguyệt đầu, sắp bàn đèn, để tiêm thuốc các quan soi.

(Một lúc người nhà đem thuốc phiện và rượu về)

BA-PHẢI TIÊN - SINH. — Thừa đại-nhân, thực là một cái đại-vinh-dự cho tôi, mà hôm nay tôi được thừa-tiếp phương-nhan ở đây. Đại-nhân cố-cấp đến tôi, nên tôi được cái hạnh-phúc này, tôi được cái vẻ vang này, thực lấy làm thỏa bụng biết bao!

HÀN CÁT. — Ba-Phải đại-huynh ơi! Thôi thế này đã đủ lắm rồi. Đại-nhân vốn tính không ưa những cách thi-lễ dài giòng đầu. Vả đại-nhân thông-minh dĩnh-ngộ, làm gì chẳng biết đại-huynh là một người tri-giả, đại-huynh không cần nói nhiều, đại-nhân cũng đã công-nhận đại-huynh là một nhà hùng-biện rồi.

BA-PHẢI TIÊN-SINH. — Này chị Tuyết, quan Hàn đây là bạn chí thân của tôi, chị phải tiếp-đãi cho chân-trọng mới được.

HÀN CÁT. — Đại-huynh làm cho đệ hân-hạnh quá. Đệ biết lấy gì tạ lại?

BA-PHẢI TIÊN-SINH. — Quan Hàn người cực-kỳ hào hoa phong-nhã.

ĐẦU TUYẾT. — Dạ, em nghe tiếng quan Hàn vẫn lấy làm hâm-mộ.

HÀN CÁT. — Này đại-huynh ạ, Anh em mình thế nào xong thôi, để chị Tuyết ngồi hầu quan Tham mới phải chứ!

ĐẦU TUYẾT. — (Nói với Tham Quân) Hôm nay em được thừa-nhan quan lớn, thực lấy làm mừng lắm.

BA-PHẢI TIÊN-SINH. — Chị phải biết ơn tôi mới được, vì có tôi mời, quan Tham mới chiếu-cổ đến nhà chị.

ĐẦU TUYẾT. — Thực là quý-hóa lắm! Xin cảm tạ quan.
(Hai tên đầu bếp rón ra một bàn đầy những đồ ăn)

ĐẦU TUYẾT. — Thưa các quan, xin các quan khai tiệc cho.

BA-PHẢI TIÊN-SINH. — Xin quan lớn và đại-huynh ngồi vào bàn cho... Bảo gọi đầu rượu ra đây.

THAM QUÂN. — Chết chưa! Sao tiên-sinh đãi tôi long-trọng như vậy?

BA-PHẢI TIÊN-SINH. — Đại-nhân dạy quá nhời, tôi còn muốn làm cho thêm long-trọng hơn nữa, mới xứng-đáng với cái lượng đại-nhân đã hạ-cổ đến đây. (cùng ngồi vào bàn, ăn)

HÀN CÁT. — Thưa đại-nhân, ông Ba-Phải nói rất phải. Việc thù-tạc đại-nhân lẽ đương-nhiên phải thế, kẻ thì tiệc chẳng đáng dâng đại-nhân chút nào. Nhưng lỗi tự tôi; tôi đứng đốc-biên giúp tiệc này thực là vụng-về sơ-y. Nấu nướng khi quê mùa, thực-phẩm không được tinh-khiết.

BA-PHẢI TIÊN-SINH. — Mà quan Hàn tôi đây lại sành về khoa nấu nướng, lại khéo xếp đặt. Vì thử tiệc này làm ở nhà quan Hàn, mà quan Hàn lại có nội-tướng, mà nội-tướng lại là một vị công-nương tân-nhân vật, làm giúp cho thì chắc mười phần được hoàn-hảo, chắc hẳn đầu phải vào đấy. Các món ăn sẽ gồm cả sơn-hào hải-vị, đã quý-giá mà người làm lại thanh-tạo thì còn gì ngon bằng? Vả đã khéo tay, lại làm ăn sạch sẽ, vị ngon có một, cũng hóa ra ngon gấp mười, bữa tiệc sẽ nhờ đó, mà tăng phần long-trọng.

Còn bữa tiệc hôm nay, quả không đáng dâng đại-nhân chút nào. Song ở tấm lòng chân-thật của chúng tôi, xin đại-nhân cũng cho cái cử-hành hôm nay là đặc-biệt phi-thường, mà thứ cho những điều sơ-xuất hoặc khiếm-khuyết.

THAM QUÂN. -- Chết! Các ngài dạy quá nhời, tôi đâu dám thế. Tôi vốn là người chân-thật lại ít nhời, vậy muốn tạ tấm lòng quý-hóa ấy, tôi xin ăn uống thực thà, hơn là nói nhiều câu khách-sáo, ấy là một cách đáp lễ vừa tân-thời, vừa biết điều vậy.

BA-PHẢI TIÊN - SINH. — Đại - nhân có lượng quá! . . thực là lượng hà - hải. Các chị dâu, rót rượu mời quan Tham và quan Hàn đây.

ĐẦU TUYẾT. — Xin các quan đặt vài câu hát, để chúng em hăm cho vui.

THAM QUÂN. — Phải đấy, rượu ngon, pha tiếng đàn ngọt hát hay, còn gì thú hơn nữa. Vậy xin tiên-sinh cho nghe.

ĐẦU CHÍNH. — (gọi) Nhỏ dâu! Thả chó ra . . .

(Một lúc sau)

BA-PHẢI TIÊN - SINH. — Thưa đại-nhân cùng đại-huynh, trong khi vội-vàng, tôi đã lạm nghĩ mấy câu để đưa cho đầu tập. Xin đọc các quan nghe, có câu nào không hợp, xin sửa lại cho.

Đọc to :

Tuế bán bách ninh chi bạch thủ chi tâm,

Tửu thiên chung ich tráng thanh vân chi khí.

Khách tằng-bồng tứ phương hồ-thỉ,

Áng công-danh có chi thi nên.

Thái-bình mừng cõi Long-biên,

Nhân-sinh tửu-hưng là tiên trên đời ;

Vẫy vùng riêng một góc trời,

Đào-nguyên thử hỏi đến người chủ-nhân . . .

Nhân sinh quý thích tri. phú quý hà vi?

Anh em ta, thiên-tải nhất thi.

Lấy tửu - hưng đề duy - trì trong thọ-cách,

Trước Lưu-Linh, sau Bành-Trạch,

Tửu thiên-trung, ông Lý-Bạch cũng là tiên :

Minh-nguyệt, thanh-phong, tửu nhất thuyền

(Có tiếng gõ cửa và người léo séo)

Địch họ ở đây rồi. Chuyển này bắt được quả tang, hết đường chối-cãi.

(Ba-Phải Tiên-sinh chui xuống gầm giường — Tham Quân Hàn Cát chạy tán-loạn .

Màn buông xuống

KỊCH IV

Thằng Xe ông Tham

Màn kéo lên, thằng xe đương lúi-húi chữa cái đèn xe, vừa chữa vừa nói.

Hừ! Chữa cái đèn, để mười giờ đi đón cô Chiêu. Chẳng có việc gì cũng phải đi luôn: hết hàng Đào Bờ Hồ, hàng Trống lại Gò - đa. . . Giá lúc chiều không gặp anh chàng Văn thì mình còn kéo chết. . . Sao mà lúc ấy cô nàng tươi thế. . . Dúi cho mình ba hào, bảo về trước rồi mười giờ xuống Khám-thiên, đón ở nhà Đăng-xinh. . . À! mới hơn bảy giờ. Cả nhà đi vắng. Tội gì mà chẳng nghỉ cho khỏe quán. . . quần quật mãi với cái xe, có lúc làm cũng phải có lúc ngơi chứ!

(Ngồi vào ghế, hút thuốc lá, ngẫm)

« Ngẫm àu, muôn sự tại trời,
« Trời kia đã bắt làm người có thân;
« Cũng liêu nhắm mắt đưa chân,
« Thử xem con Tạo soay-vàn đến đâu » . . .

(Con sen ở ngoài vào: ăn mặc tử-tế, tay cắp thúng có ít hoa quả, nói)

Xe! Ai cho mày ngồi đấy?

XE. — Khỉ! Mày làm tao tưởng bà về,

SEN. — Bà chưa về, còn hầu dung giá thim Siu, ít ra phải mười giờ mới về.

XE. — Úi chà! Sao mà tam hợp thế? Cô Chiêu cũng đi đến mười giờ mới về. Cả nhà đi vắng cả! thực là trời chiều tao với mày. Sen! Tao nói nhỏ một li. . . *(liếc mắt)* cái truyện tao nói hôm nọ ấy mà. . .

SEN. — Thôi, xếp truyện ấy lại! Mày chỉ nói láo thôi. Chứng nào vẫn giữ tặt ấy. Mày mà còn nói thế nữa, tao mách bà cho mà xem.

XE. — Khéo vẽ con tôm tàu! Mách bà. . . sao không mách cả ông một thề? . . . Mày phải biết câu: « Thế-sự ái-tình » mới được. Trai tài, gái sắc, ai mà không phải yêu nhau? Đến như cô Liên mà cũng còn phải lòng trai, thì sao?

SEN. — Ai bảo mày thế? — Có sợ cắt lưỡi không?

XE. — Thì tao kéo cô ấy đi, tao lại chả biết. Đây này! bà hào hởi-lộ đây này. Cô ấy gặp cậu Văn hôm nay... Mày biết cậu Văn chứ gì? Cậu Văn! người mặc quần áo tây, đeo kính trắng, thường hay đi giày đơ-cu-lơ, thỉnh thoảng vẫn đến đây ấy mà. Hình như cậu ta lại làm nhật-trình nữa ấy... Cô cậu đã chim nhau đến bốn tháng nay còn gì nữa. Ban chiều gặp nhau, lại rủ nhau đi đặng-xinh.

SEN. — Đặng-xinh là gì?

XE. — Đặng-xinh là nhà nhảy-dầm, chứ còn là gì nữa mà không biết! Quê đến như mày là cùng.

SEN. — Thế nhảy đầm là thế nào?

XE. — Trời ơi! Sao mày ngẩn ngơ thế. Lắng tai mà nghe đây này: nhảy đầm là trai gái ôm nhau rồi theo nhịp kèn tây nhảy... (nhảy) nhảy... ấy mà. Mày không biết để tao thí-dụ cho mà xem (*chạy lại nắm tay con sen*).

SEN. — (*rứt tay ra*) Đồ phải gió, làm trò gì thế?

XE. — Làm trò chơi chứ còn làm trò gì nữa. Sao mày hỏi lẩn-thần thế?

SEN. — Nói gì thì nói, nhưng cấm thí-dụ!

XE. — Ồ! Lại cấm thí-dụ thì còn thú gì nữa. Mày ngu quá đi mất thôi. Chẳng trách bà bảo con gái 18, 19 tuổi đầu mà không biết một tí gì cả.

SEN. — Biết làm, biết ăn, chứ ai biết cái chết đầm ấy.

XE. — Mày nói thế mà nghe được à? Cậu Văn cậu ấy bảo nhảy đầm là một môn thể-thao hay là một môn mỹ-thuật. Những cái thích thì ai cũng phải hiểu. Mày mà có tập thì mày cũng phải thích, phải ham...

SEN. — Thích gì! Thế thì thẹn chết... Tao không thấy ai chiều con gái như ông bà. Muốn gì được nấy. Tập đàn tây, hát tây, đánh vợt, rồi bây giờ lại nhảy đầm nữa. Ngộ lừa gần rơm thì còn gì là đời!...

XE. — Sao mày nhà quê thế. Có thể mới là tiểu-thư tân-thời. Đời văn-minh cải-cách mới hết. Bỏ những cái hủ đi, trai gái gặp nhau, đẹp duyên vừa ý, lấy vãng-tê, chứ lại như mày với tao ấy...

(*Bà Tham về*)

XE. — Kia bà đã về, con toan mang xe đi đón.

BÀ THAM. — Màỵ làm gì mà liến-thoảng lên thế?
(Cốc thẳng, xe máy cái) Vắng chúa nhà, gà mọc đuôi tôm.
Đền nhà ngoài chưa thấp gì cả, hai đũa cứ chúi cả trong
này mà truyện gẫu.

Con Sen đã mang lộc sang biểu bà phán Thanh chưa?
(Sen trả nhời: chưa).

Giỏi thật, có đi ngay không. Thẳng xe séo xuống dưới
nhà kia. . . .

(Ông Tham về).

(Mãi-Văn ở ngoài vào).

KỊCH V

Mãi-Văn, Ông Tham, Bà Tham

MÃI-VĂN. — Thưa ông bà, tôi đánh bạo đến đây là
một việc bất-đắc-dĩ. Tôi rất đau đớn thưa với ông bà
rằng: « Ông bà đã làm cho cô Hồng-Liên với tôi tuyệt-
vọng, sẽ phải cùng nhau ôm suốt đời, một mối sầu vô hạn.

ÔNG THAM. — Ai làm gì mà tuyệt-vọng?

BÀ THAM. — Tôi muốn như thế, còn hơn để ngài phải
khờ-sở vì vợ con? Thưa ngài, tôi tiếc rằng đã làm cho
ngài phải buồn bực. Ngài là một vị thiếu-niên rất lanh-lợi. Ngài
làm thơ chắc phải hay. Nhưng tôi chưa thấy ai đem thơ trả
tiền thuê nhà bao giờ cả. Ngài không có gia-sản phải không?

MÃI-VĂN. — Thưa bà, hiện thời tôi. . . nhưng tôi không
phải là người tiên-phong trong nghề văn-sĩ, không phải
chỉ một mình tôi là văn-sĩ! Tôi chưa đến nỗi phải đi ăn
mày, nghĩa là tôi cũng như ai kia một ngày ăn hai, ba bữa.

BÀ THAM. — Phải, ăn chực, anh em bạn ngài chừ gì?

ÔNG THAM. — Thưa ngài, chúng tôi chẳng phải ngu

gi mà không biết các việc hành-động của ngài và đời của ngài thế nào? Song chúng tôi nói đây, không phải là thù ghét gì ngài, mà chính là lo hộ tương-lai ngài vậy.

MÃI-VĂN. — Ông thực phúc-hậu !

BÀ THAM. — Chúng tôi không muốn làm hại đến cái tương-lai rục-rỡ đời văn-sĩ của ngài, chúng tôi không muốn ngài phải lo sâu, gánh nặng.

MÃI VĂN. — Xin cảm-tạ bà.

ÔNG THAM. — Biết đâu nhỉ? Việc đời thay đổi là thường, nếu ngài tìm được một địa-vị. . .

BÀ THAM. — Ông cứ hay lời thôi. Biết đâu mà để nhà văn-sĩ hy-vọng. Ta đã có định-kiến rồi mà.

(Im lặng)

CON SEN. — Thưa ông bà, có ông Hàn Cát muốn vào hầu ông bà.

MÃI VĂN. — Vậy thì thưa bà. . . thưa ông. . . tôi. . .

ÔNG THAM. — Phải, để tôi tiễn ngài ra đến cửa.

MÃI VĂN — *(Cúi đầu trước bà Tham)* Lạy bà.

Bà Tham chào lại. Mã-Văn theo ông Tham ra.

KỊCH VI

Con Sen, Ông Tham, Bà Tham, Hàn Cát.

CON SEN. — Về cho bình yên nhé ! Gớm, đồ vô-dụng ! Chẳng khác gì cây tầm gửi, chỉ đi ăn bám.

BÀ THAM. -- Mà đã mời ông Hàn Cát vào chưa?

CON SEN. — Thưa bà, đã, ông Hàn Cát đang ngồi ở ngoài hiên với ông nhà.

BÀ THAM. -- Mèo nhảy võ lọ hoa trong phòng khách, mà đã nhặt đi chưa?

SEN. — Thưa bà, đã ạ.

BÀ THAM. — *(Đi soát lại một lượt)* xếp đặt đã ngăn nắp rồi đấy chứ ?

(*Sen, tránh bà Tham; lùi lại, vương ghế bánh, suýt ngã*)

BÀ THAM. — Sen! Phải gió đấy à? Ma nó ám đấy à? Mắt để đâu mà không nom.

SEN. — (*đề lại ghế bánh*) Thưa bà, đấy là oai của bà làm cho con phải lùi đấy ạ.

BÀ THAM. — Im ngay! Mời ông Hàn vào đây, rồi bảo thằng xe pha nước.

(*Sen đi ra — ông Tham cùng Hàn Cát vào*)

ÔNG THAM. — Minh này: Ông Hàn lại thăm chúng ta, ta được tiếp, hân-hạnh quá nhỉ?

HÀN CÁT. — Thưa bà lớn, nhân có việc đi qua đây, tôi rẽ vào hầu quan ông, quan bà và cô Hồng-Liên.

BÀ THAM. — Ông tử - tế quá, không còn ai hơn nữa. Mời ông ngồi chơi. Ông vẫn mạnh khỏe đấy chứ? Ông uống một cốc rượu mùi nhé? Rượu Cacao, rượu Anisette, rượu Dubonnet... ông dùng thứ nào cũng có; à! hay uống một cốc sâm-banh.

HÀN CÁT. — Đa tạ bà lớn, xin bà lớn cho uống nước là đủ, tôi còn phải đi họp hội-đồng ái-hữu, sợ uống rượu say, không bàn thêm được vấn-đề gì nữa.

(*Bà Tham gọi sen*)

SEN. — (*ra*) Thưa bà gọi gì con, ạ!

BÀ THAM. — Mày pha nước, mau lên, ông Hàn có việc, vội phải đi.

SEN. — Thưa bà, vâng ạ;

HÀN CÁT. — (*lấy đồng hồ ra xem*) Thưa bà lớn, còn cô Hồng-Liên thế nào?

BÀ THAM. — Cháu nó vẫn chưa nhất-định ra sao!

HÀN CÁT. — Giá hai chúng tôi được gặp nhau, truyện trò trong vài khắc, để hiểu lòng nhau, thì việc chắc phải chóng thành.

BÀ THAM. — Hình như nó đương mắng con sen, ta thử lắng tai nghe xem...

ÔNG THAM. — Ông muốn giáp mặt cháu?

HÀN CÁT. — (*dừng giậy*) Vâng, nếu đại - nhân rộng lượng cho phép...

BÀ THAM. — *(cũng đứng giậy)* Được: Ông cứ ngồi. Chúng tôi sẽ bảo vị-hôn-thê của ông ra với ông. *(Hàn Cát cười lúm, lại ngồi xuống)*. Nay, nhà lại đây, tôi bảo.

HÀN CÁT. — *(bảo bà Tham)* Bà lớn cứ nói rồi là bà lớn bỏ quên khăn quàng ở ngoài này...

ÔNG THAM. *(nói nhỏ với bà Tham)* Như thế có bất tiện không?

BÀ THAM. — Ông ngốc quá! Làm gì mà bất-tiện. Thời-đại này như thế là thường. Lão Hàn đối với mình có vẻ thân mật rồi, còn ngại gì? Mà ông cũng nên tử-tế với con rể nay mai của ông, như thế mới đáng mặt bố vợ chứ!

ÔNG THAM. — Được . . . Được . . .

(Hai vợ chồng ông Tham vào)

KỊCH VII

Hàn Cát Hồng-Liên

HÀN CÁT. — *(đứng giậy, đi đi, lại lại, rồi để một chân lên ghế, ra chiều nghĩ ngợi. Thấy con sen thập thò, tưởng nhầm là Hồng-Liên, nói một mình)*. Nó ra đây rồi! Nào xem có chúng kế của ta không? Thế nào mà việc chẳng phải xong.

(Thấy sen ra — Nói to) Ấy, chào cô Liên!

SEN. — Ấy chết! Thưa cụ, cháu đây mà.

HÀN CÁT. — Nay, cô đã sắp ra chưa thế, hờ chị?

(Hồng-Liên ra — sen vào)

HỒNG LIÊN. — Chào cụ! Thưa cụ, mẹ cháu có để quên cái khăn quàng ngoài này, không ạ?

HÀN CÁT. Khăn quàng, hả cô? — Cô có chắc rằng mẹ cô cho cô ra đây chỉ có một việc là lấy khăn quàng mà mẹ cô không hề bỏ quên bao giờ không?

HỒNG LIÊN. — Cháu không hiểu.

HÀN CÁT. — Tôi biết! Đó là một cái chước từ xưa tới nay vẫn thường có, một cái chước già dặn. Những cái

chước cũ trở nên già cả, chắc cô cũng biết — những chước ấy trước kia đã làm ích-lợi cho loài người, làm việc nhiều tất phải già!

HỒNG-LIÊN. — À, Thưa cụ, thế ra mẹ cháu cho cháu ra đây, để nghe nhời huấn-luyện của cụ?

HÀN CÁT. — Đó là tùy lượng cô, tôi đâu dám ép! Tôi được hầu truyện cô trong chốc lát, đã là may lắm rồi, dám đâu huấn-luyện, mà cô quá nặng nhời.

HỒNG-LIÊN. — Cụ đừng đừng thế, rước cụ ngồi xuống.

HÀN CÁT. — Úi chà! Tôi có mỗi đầu! Sức tôi có thể đứng được rất lâu không mỏi.

HỒNG-LIÊN. — Cháu có dám bảo cụ yếu đâu? Nhưng mời cụ ngồi xuống cho.

(Hồng-Liên ngồi xuống ghế)

HÀN CÁT. — Thưa quý-nương, song - thân quý-nương chắc đã ngỡ ý với quý-nương về cái định-kiến nó làm cho quả tim ta hồi-hộp. . . . quả tim của đôi ta, của quý-nương và của tôi. . . . Quả tim của tôi, tôi xin đem hiến quý-nương. Tôi đến đây, tự biết mình quá sỗ - sàng mà có nhẽ ngộ-nghĩnh. Song vì hoa, nên phải lánh đường tìm hoa. . . . Nào ai có thấu chẳng ai? . . .

HỒNG-LIÊN. — Thưa cụ, cháu chẳng hiểu gì cả nhưng mà. . . .

HÀN CÁT. — Nhưng mà . . . nghĩ thế nào cứ nói toạc móng heo ra, việc gì mà phải úp mở! Phải! Chắc cái tuổi nó làm cho quý-nương phải bán-khoản! Tuổi! . . . Tuổi! . . . Làm gì bằng tuổi, mà nghĩ đến tuổi? — Vào thời-đại này, không ai kể tuổi cả. Tuổi không quan-trọng bằng giàu có, tủ đầy bạc, muốn tiêu gì cũng sẵn; — bằng có nhiều đầy-tớ để sai-khiến; — bằng đi du-lich mọi nơi; — bằng nghỉ mát Chapa, Tam-đảo, tắm mát Đồ-sơn, Cửa lò, Sầm-sơn?? Trong những việc ấy, có ai hỏi đến tuổi đâu, thưa quý-nương? — Điều cốt-yếu, là sung-sướng, là thương nhau, chú-ý đến nhau, không thờ-ơ, không lãnh-đạm (*nghĩ một lúc*). Như vậy, rầu không duyên-nợ, đã thương nhau, tất sẽ yêu nhau, yêu một cách nồng-nàn, âu-yếm. Thế thì còn gì hoàn toàn hơn nữa, thưa quý-nương?

HỒNG-LIÊN. — Thì hẳn rồi ! Có yêu nhau, mới gây nên hạnh-phúc, mà con đường hạnh-phúc, bắt đầu từ sự ái-ân . . .

HÀN CÁT. — Tôi rất sung-sướng được nghe nhời ngọc. Như vậy thì cái hạnh-phúc của ta, đã nắm chắc nửa phần..

HỒNG-LIÊN. — (*cười nhạt*) Thực à ?

HÀN CÁT. — Phải ! Về phần tôi, đã đáp được nửa đường hạnh-phúc, nghĩa là tôi yêu quý-nương, không còn yêu ai hơn nữa.

HỒNG-LIÊN. — (*dừng nhòm giây*) Ấy chết ! Sao cụ lẩn-thần thế ?

HÀN CÁT. — Thì quý-nương hãy ngồi (*Hồng-Liên vẫn đứng*). — Quý-nương trông tôi bằng con mắt bi-quan ? . . .

HỒNG-LIÊN. — Thưa cụ, cụ làm cháu ngưng lăm. Cụ bảo cụ yêu cháu, mà cụ nói một cách sỗ sàng quá !

HÀN CÁT. — (*làm ra bộ rối trí*) Vâng, thưa quý-nương, tôi . . .

HỒNG-LIÊN. — Thôi, cụ đừng nói nữa !

HÀN CÁT — Thưa quý-nương, đứng trước người đẹp, giữa lúc tiết xuân đậm-ấm, tôi không sao nên được cái lòng xuân của tôi nó đương phoi-phới. Tôi không ngờ đến thế. Tôi có nghị-lực, có lịch duyệt, thế mà . . .

Đã lâu nay, tôi sống trong cái đời tưởng-tượng. Trong trí tôi lúc nào cũng lộ ra một cảnh rất tình. Một cái phòng ngủ trang-hoàng một cách mỹ-thuật, một cái phòng ngủ rất sang, dưới trời xuân mát mẻ. Cửa kính có chằng màn hồng, ánh nắng mặt trời xuyên qua mặt kính, điểm trên các đồ gỗ đánh tampon bóng lộn, phản-chiếu lên trần nhà kẻ hoa ; gương to soi cả người, các đồ chơi bày la liệt, — khung ảnh mỹ-nhân treo trên tường, — một cái lọ Giang-tây cắm hoa, vừa có hương vừa có sắc, để trên một cái bàn con, thêm có hộp phấn, hộp sáp, lọ nước hoa, — bàn ấy kê ngay trên đầu một cái giường tây, gọng đồng, có lò-so êm-ái, — cạnh giường, để một cái chông quây dăng-ten... Trên một cái ghế dài lót đệm thêu, một người thiếu-phụ, mặc theo lối tân-thời, tay cầm quyển sách, nằm tưởng-tượng...

Trong tri-tưởng tôi, thấy tôi đến gõ cửa buồng ấy. Một tiếng du-thanh thỏ thẻ: « Ai đấy? Cứ vào! » — Tôi vào. Người thiếu-phụ quay mặt nhìn ra cửa. Tôi trông thấy mặt người thiếu-phụ tươi như hoa mùa xuân, cái mặt yêu-kiều làm sao! mà cứ mỗi lần tôi nghĩ đến cái cảnh ấy, tôi lại thấy mặt người thiếu-phụ quay lại nhìn tôi, vẫn cái mặt trắng nõn, cái mặt sinh-sắc, cái mặt của con người hay tưởng-tượng, mà người hay tưởng-tượng ấy, lại chính là Hồng - Liên. . . .

Hàn Cát chạy lại, nắm tay Hồng-Liên.

HỒNG-LIÊN. (*rút tay ra*). — Hay nhỉ? — Làm gì thế?
(*toan chạy*).

(*Vợ chồng ông Tham và Mộng-Dương cùng ra*).

KỊCH VIII

Hàn Cát, Mộng-Dương, Ông Tham, Bà Tham.

MỘNG - DƯƠNG. — Này, Này! Cháu hãy đứng lại đã, trông đẹp đấy! Đáng khen ông Hàn đã làm cho cháu tôi phải suôi lòng.

HÀN CÁT (*nói với Mộng-Dương*). — Vâng, đã suôi lòng rồi. Vậy ta sẽ đồng-ý về vấn-đề. . . .

MỘNG - DƯƠNG. — Đồng-ý lắm chứ! Ông sẽ viết chúc-thư ngay, cho vị hôn-thê của ông năm triệu bạc và cả nhà cửa, ruộng máy, nghĩa là của ông cái gì sẽ là của cháu tôi cả.

HÀN CÁT. — Xin vâng (*rút đồng-hồ ra xem*). Bấy giờ kém 15 phút. Từ đây đến hội-quán chỉ mất mười phút thôi, tôi đi khá nhanh! Chân còn khỏe lắm!

MỘNG DƯƠNG. — Phải! Người còn tráng-khiên lắm!

HÀN CÁT (*quay lại chỗ Hồng-Liên đứng*). — Xin đa-ta quý-nương đã có lòng tốt tiếp tôi. Quý-nương thực đáng để tôi tôn-trọng; — Quý-nương đã chiếm cả lòng tôi. Quý-nương nghĩ nhé!

BÀ THAM. — Nước đâu? Sen? . . . Pha nước đem ra đây! Mau lên!

HÀN CÁT. — Thôi, tôi xin phép bà lớn, để khi khác ; tôi ra vào còn lắm. Tôi chỉ còn 9 phút nữa thôi, đã phải có mặt ở hội-đồng rồi.

BÀ THAM. — Thế có đáng giận con sen không ! Bao nhiêu lâu mà không pha xong chén nước. Con sen giỏi thật !

HÀN CÁT. — Bà lớn, dạy nhầm. Chỗ người nhà cả. Thôi, xin chào quan ông, quan bà, chào bà, chào quý-nương.

(Hàn Cát ra. Bốn người nhìn theo. Bà Tham và Mộng-Dương có vẻ đặc chí. Ông Tham lãnh - đạm — Hồng - Liên đứng thủ lễ).

BÀ THAM. — Phải, có thể chứ ! Con gái quý của tôi, làm tôi cảm-động quá, tôi sung sướng quá ! Vậy thì con bằng lòng ông Hàn Cát rồi phải không ? — Ông ta yêu con lắm, yêu nhất thế-giới. Ông ta yêu con, vậy con lấy ông ta làm chồng chứ !

HỒNG LIÊN. — Không khi nào ! Con đã bảo không khi nào, con lấy cái lão già ấy. Con sẽ đẹp duyên với Mãi-Văn là người con yêu. Thế thôi ! Con không nhiều nhờ làm gì.
(ráo cẳng vào nhà trong)

MỘNG - DƯƠNG. — Ối chào ! Con nhà dễ bảo nhỉ ? Mợ dạy nó thế à ? Bé đầu dẫn cổ ? Cái giáo - dục ấy nên đem công - bố cho mọi người bắt chước.

BÀ THAM. — Bá nói làm gì, thêm phiền.

ÔNG THAM. — *(mai mỉa)* Bá nói làm gì thêm phiền ?

MỘNG-DƯƠNG. — Ồi ! Lại thêm cậu nữa ?

ÔNG THAM. — *(Đã tức sẵn)* Cái gì ? *(chỉ vào mình)* Tôi, có phải không ? Tôi, hử ? — Bá khêu tức tôi vừa chứ ! Bá thực nhất-thống sơn-hà. Nhà tôi ai làm gì cũng phải hỏi ý-kiến bá rồi mới được làm à ? -- Ngày rằm, mồng một, bá đi lễ chùa, bá cũng cấm cả nhà không được ăn thịt. Tôi muốn mua cái gì, muốn đi chơi xa, muốn ngủ sớm, giậy chửa, cũng phải để bá bằng lòng đã, phải không ? Việc bá, bá làm, cơm bá, bá ăn, đừng chám chọc đến việc gia-đình nhà tôi nữa. Đền nhà ai, nhà ấy rạng, bá đi

lấy chồng, thì biết việc nhà chồng, có về chơi, thì biết chơi, đừng làm mất vẻ hòa-khí trong gia-đình nhà tôi . .

(Bà Tham và Mộng-Dương ngúi ông Tham một cái thực dài, rồi cùng nhau đi ra. Ông Tham ngồi, tức, mồ-hôi chảy trên trán).

ÔNG THAM. — Phải thế, mới bớt dần đi được! . . .

(Vào, vừa đi, vừa lau mồ-hôi)

KỊCH IX

Ông Tham

Phòng khách ông Tham, có lư-hương khói trầm nghi ngút

(Ông Tham ngồi một mình, hút thuốc lá, tưởng-tượng)

Nhà văn-sĩ trông còn trẻ quá, lại có nét-na, có lễ-độ. Người vạm-vỡ, rất hám-mộ thể-thao. Ăn nói có duyên, cử-chỉ đĩnh-đắn, chẳng trách con Hồng-Liên phải chết mệt..

Thế nhưng! Còn lão Hàn Cát? Lão không đến nỗi già lắm như Hồng-Liên đã tưởng nhầm đâu! Trông người vẫn linh-lợi vẫn có vẻ hoạt-động. Tuy tuổi cao, mà đầu chưa bạc. — Người đã già mà nét chẳng già, lại sẵn lòng nghĩa khí, sẵn bụng yêu thương. Con Hồng-Liên mà kết duyên với lão, thực sướng hơn tiên. Muốn gì được nấy. Ô-tô lại sẵn, muốn chơi đâu, lão cũng phải chiều...

Trong tủ lão, lúc nào cũng đầy những bạc, còn hơn nhà văn-sĩ giang-sơn chỉ có bút mực, túi rông không, mà lòng lắm lúc cũng rông không...

Nhưng tiếc rằng: Hồng-Liên không bằng lòng lấy lão, mà lão lại khấn-khoản với mình, lại thêm mẹ con Hồng-Liên, bá con Hồng-Liên hết sức bênh-vực, thế mấy khó-nghĩ chứ! Không nhẽ bắt con Hồng-Liên phải thuận! Ép dầu, ép mỡ ai nỡ ép duyên! Mình cũng nhiệm một ít tư-tướng mới, không khi nào làm việc vô nghĩa-ly ấy. Ở vào thời-đại này, việc dựng vợ, gả chồng, phải tùy hai bên trai gái, không nên bắt chước các cụ xưa lấy quyền trên, đặt đâu, phải ngồi, đây; như vậy mà trái duyên, hờn phận, thực là làm khổ một đời con trẻ. . .

Đời xưa cũng như đời nay, phương Đông cũng như phương Tây, việc hôn-nhân thường hay lấy giàu sang làm gốc, nên mới có những việc ép duyên đáng phàn - nàn, những cảnh gia-đình tan-nát, đáng thương-tâm!

Nghĩ cho kỹ, giàu cũng ngày đổ lửa hai lần, khó cũng hai bữa kém gì! Giàu bao nhiêu, phần nhiều càng nô-lệ đồng tiền bấy nhiêu, vì đã mấy ai biết dùng tiền. Ta cũng không nên gây tình ý-lại cho con trẻ, phải để cho nó biết lo việc đời. Mặc cho nó tự - do kết - hôn. Thuận ai, vừa mắt, thì lấy làm chồng, còn may, rủi, tùy duyên, tùy phận...

Ta hãy tưởng-tượng Hồng-Liên cùng nhà văn-sĩ thơ-thần trong khoảng rừng xanh, lấy cỏ cây làm màn chiếu, lấy gió giăng kết bạn tri-âm, cùng nhau hát khúc *Nghê - thường Vũ - y*, hay đọc bài thơ *Isolement* của Lamartine, còn gì sướng cho bằng, còn gì vui hơn đôi chim uyên-trong, chấp cánh cùng bay ấy nữa.

Thôi! Lão Hàn ơi! Ta xin lão để yên cho đôi trẻ vầy duyên, cùng nhau hưởng cái hạnh-phúc mà tuổi lão không còn được thấy nữa...

(Màn từ từ buông xuống)

KỊCH X

Mãi-Văn, Hồng-Liên

Vườn hoa

MÃI VĂN. — (Thập thò công sau) Chờ hơn một tiếng đồng-hồ mà nào đã thấy bóng hồng vào ra. Ôi! Thần ái-tình! Thần ái-tình! Người thực có những phép thần-thông màu-nhiệm lạ thường, chỉ có những kẻ nào thờ người mới hiểu biết mà thôi.

HỒNG - LIÊN. — (trong nhà ra) Quái! Cái mouchoir phơi đây, mà bay đi đằng nào?

MÃI - VĂN. — Này em! Em tìm mouchoir đấy à?

HỒNG - LIÊN. — Anh đấy à? Anh đến đây từ bao giờ thế, mà em không biết?

MÃI-VĂN. — Bấy lâu vắng mặt khát - khao, nên muốn thấy mặt ngọc để tỏ tình ân-ái.

HỒNG-LIÊN. — Này, anh ạ, lắm truyện quá, em sẽ kể cho anh nghe. Hai giờ chưa mai, anh lại đây, em sẽ có một mình ở nhà, ta tha hồ truyện trò. Bây giờ đứng đây không tiện... Nhỡ trong nhà có ai nhìn thấy...

MÃI-VĂN. — Tại sao, lại để đến mai?

HỒNG LIÊN. — Vàng ngày mai, thầy mẹ em đi chầy hội, con sen xin phép về quê. Thầy mẹ em muốn cả em cùng đi, nhưng em sẽ nói dối là mệt, để ở nhà với anh. Vậy anh đã bằng lòng chưa?... Thôi, về nhé! về đi, Mai sẽ hay..

(Có tiếng con sen) Cô Liên về bà gọi!

HỒNG-LIÊN. -- Đấy, trong nhà đang gọi em... Thôi, anh về đi..

(Hồng-Liên chạy vào — Màn buông xuống.)

HẾT HỒI THỨ NHẤT

HỘI THỨ HAI

Đàn xong thì màn kéo lên — Phòng khách nhà ông Tham vẫn bầy như cảnh trước.

KỊCH I

Hồng-Liên, Mãi-Văn

HỒNG-LIÊN. — Anh Văn có ngoài ấy không?

MÃI - VĂN. — Sẽ chứ... Phải!

HỒNG-LIÊN. — Vắng nhà được buổi hôm nay, Anh vào đây, con sen về quê rồi, thẳng xe cũng chớn đi chơi nốt. Thày me em chầy hội, đã bảo em đi, nhưng em thác ốm, để ở nhà với anh. Nay sao rạo này, anh gầy thế? Anh có điều gì lo nghĩ mà em trông mặt anh vô đi

MÃI - VĂN. — Không!...

HỒNG - LIÊN. — Em trông anh lạ đi! Anh có vẻ buồn lắm!

MÃI - VĂN. — Nói ra ngại nhời... em ạ!

HỒNG - LIÊN. — Anh Văn! Có điều gì xin nói em hay. Đã cùng nhau khăng khít giải đồng, vui buồn phải cùng nhau chia sẻ. Nếu anh không cho em biết mối ưu-sầu của anh, chẳng hóa ra anh vô-tình với em lắm sao!

MÃI - VĂN. — Em nói gì vậy?...

HỒNG - LIÊN. — Ngày vui ngắn chẳng đầy gang, vậy anh nói đi, nói mau cho em nghe.

MÃI - VĂN. — Nhìn Hồng-Liên một cách ưu-sầu, rồi cúi đầu xuống.

(Im lặng)

HỒNG - LIÊN. — Anh ngồi im... Em lạ quá!

MÃI - VĂN. — Em Hồng-Liên! Anh cũng biết cái cử - chỉ của anh hôm nay không được nhanh nhẹn, làm

cho em phải bực mình. Nhưng em bực mình thì anh cũng không khỏi bực mình. . .

HỒNG-LIÊN. — Lần này, anh làm cho em phải thất-dâm. Vậy thì làm sao, anh cứ nói thực, em yên lòng. . .

MÃI-VĂN. — Em hãy cam-đoan với anh là em có nghị-lực và đừng làm cho anh phần uất.

HỒNG-LIÊN. — Nghị-lực. . . Phần-uất ! Anh nói gì vậy ? Điên hay sao ?

MÃI-VĂN. — Ít lâu nay, anh nghĩ ngợi nhiều điều mà nhất là ngày hôm kia, sau khi anh vào hầu song-thân em. . . Mà cũng không thể trách thầy me em nói không có lý.

HỒNG-LIÊN. — Anh nói gì vậy ?

MÃI-VĂN. — Anh bảo những người biết nhẽ phải, bao giờ cũng có con mắt tinh đời. . .

HỒNG-LIÊN. — (*sửng sốt*). Thế ra anh không yêu em nữa à ?

MÃI-VĂN. — Cũng vì anh yêu em, nên anh mới có đủ nghị-lực giải bày tâm sự cùng em. Anh xin thú thực với em rằng : đời đối với anh rất là vô-vị. Cái đời quá thiên về vật-chất, về tiền-tài, thì còn đâu là hạnh-phúc ! — Anh tự biết anh bất-tài, không đủ sức gây nên một cái gia-đình có lạc-thú — Trong xã-hội, anh chưa có cái địa-vị nhất-định, thì sao đáng làm chồng một vị thiên-kim tiểu-thư như em ? — Bao nhiêu những sự ước mong tới nay đều biến thành ảo-tưởng. Thôi để em được tự-do với ý-trí, cho cái đời em được tốt đẹp, như thế mới chí công.

HỒNG-LIÊN. — Anh đã biết dùng những câu ấy, thì ra từ xưa tới nay, anh chưa hề yêu em tí nào cả ! Ôi ! Ái-tình ơi là ái-tình ! . . . Trời ơi ! khổ-cực cho tôi chưa !

(*Khóc thồn-thức, gục đầu xuống ghế. Mãi-Văn bối rối, ngồi trông Hồng-Liên khóc. — Im lặng một lúc.*)

MÃI-VĂN. — (*đỡ đầu Hồng-Liên*) Em Liên ! . . . Anh làm cho em phải buồn bực, anh rất lấy làm hối-hận.

HỒNG-LIÊN. — Thôi, sự đã thế vậy, để em lấy ông Hàn Cát, vì chính anh vừa khuyên em thế, anh vừa cho em cái ý-tưởng mới ấy. . .

MÃI-VĂN. — Thế ra em không yêu anh nữa à?

HỒNG-LIÊN. — Anh tưởng dễ thương sau khi em về với người khác, em cũng vẫn nhớ đến anh hẳn?

MÃI-VĂN. — (*nhạt nhẽo*) Em nói rất phải, nhưng thôi, xin em chớ dài lời...

HỒNG-LIÊN. — Có nhẽ nên dài lời thì hơn, anh à.

MÃI-VĂN. — (*dấu diu*) Em Hồng - Liên, em nên hiểu lòng anh. Anh nói thế, nhưng có ý gì khác đâu.

HỒNG-LIÊN. — Em cũng không hiểu anh muốn nói gì nữa?

MÃI-VĂN. — Ôi! Em ác quá!

HỒNG-LIÊN. — Thì em ác cái gì?

MÃI-VĂN. — Em chớ nên ác-nghiệt.

HỒNG-LIÊN. — (*cười nhạt*) Úi chà!

MÃI-VĂN. — Phải, anh hiểu lòng em lắm, mà thực ra thì chính anh ác-nghiệt, vì anh làm cho em phải buồn bực, Nhưng anh thiết nghĩ: bao điều làm lỗi, ta nên bỏ đi mà bàn đến cảnh-ngộ đời ta một cách êm-dềm. Ta phải cùng nhau nghĩ cho chín.

HỒNG-LIÊN. — Thì nghĩ cả rồi, còn gì nữa?

MÃI-VĂN. — Sao em lại thờ-ơ thế? Lần này xem ra em không quan-tâm đến việc chung-thân của đời ta.

HỒNG-LIÊN. — À! Thế ra anh lại muốn cho em phát-cáo lên phải không? Còn yêu nhau đến thế nào nữa? — Cái ái-tình chân-thật và trong sạch có một không hai, chỉ thiên-địa, quỷ-thần biết mà thôi, chứ nói ra khôn siết kể. — Chúng ta không nề khó nhọc, không sợ chông gai cùng nhau phấn-đấu với các sức tương-phản của gia-đình, của hoàn-cảnh, để bước lên con đường hạnh-phúc. Cuộc chinh-phục hạnh-phúc ấy, chỉ thiếu một tí khôn-ngoan của anh là có kết-quả mỹ-mãn... Em đương ôm một mối sầu vô-hạn, đương buồn-bực, đương tuyệt-vọng, thì anh khiến em những ác-nghiệt, những không quan-tâm đến việc chung thân của đời ta. Như vậy thì không biết anh còn muốn sự gì hơn nữa? — Mà anh đừng nên coi em như cái chong chóng, đừng cho em là lắm giọng mới được...

MÃI-VĂN. — Thế thì không còn ngờ gì nữa! Chẳng qua em lấy cớ, để khỏi phải giữ nhời hứa nó làm cho em bận lòng đó thôi. . . .

HỒNG-LIÊN. — Sao anh nặng nhời thế? — Anh cho em như ai kia không giữ lời hứa chẳng? Nhưng em xin anh, anh đừng nghĩ nhầm thế. . . .

MÃI-VĂN. — Còn về phần anh, anh dám chắc không có điều gì em có thể nghi ngờ được?

HỒNG-LIÊN. — Có thể? . . . Em chỉ có thể xin anh đừng rẽ đúng em thôi.

MÃI-VĂN. — Vâng, anh xin chân-trọng nhường nhời em nói.

HỒNG-LIÊN. — Có thể chứ!

MÃI-VĂN. — Vậy thì em định thế nào?

HỒNG-LIÊN. — Tùy anh! Thế nào em cũng xin theo!

MÃI-VĂN. — Thục nhé! . . . Thế thì được. . . .

Hai người ngồi xa nhau, im lặng hồi lâu, không nói nửa nhời; sau đứng giậy đi bách bộ, ra chiều nghĩ ngợi, rồi gặp nhau ở giữa sân - khẩu có vẻ âu-yếm, thân-mật, quên cả việc vừa qua.

MÃI-VĂN. — Em Hồng-Liên!

HỒNG-LIÊN. — Anh Mãi-Văn!

Hai người cầm tay nhau, đi đi, lại lại, sau cùng ngồi xuống một cái ghế dài giữa nhà, khoác tay nhau.

MÃI-VĂN. — Em Hồng-Liên! Anh xin lỗi nhé!

HỒNG-LIÊN. — Anh đừng nói lời thối nữa. . . Em một lòng yêu anh là đủ.

MÃI-VĂN. — Ngoài em ra, anh cũng chẳng yêu ai. . .

KỊCH II

Mãi-Văn, Hồng-Liên, ông Tham, Bà Tham,
Mộng-Dương, con Sen

*Hồng-Liên và Mãi-Văn vẫn ngồi ở ghế khoác tay nhau —
Gia-quyển ông Tham ở ngoài vào.*

BÀ THAM. — À! Giỏi thực!

HỒNG-LIÊN. — (*đứng phắt giấy*) A! Mẹ đã về!...

Mãi-Văn đứng ngay người ra, khôn nói nửa nhời.

MỘNG-DƯƠNG. — Thế mà hay đấy! Việc đời cốt-yếu ở
chỗ ấy!

BÀ THAM. -- Anh là đồ khốn-nạn, anh đã nghe chưa!

MÃI-VĂN. — Khốn-nạn hay không, lát nữa tôi sẽ xin
thưa.

ÔNG THAM. — Thực rắc rối quá!

MỘNG-DƯƠNG. — Để làm trò cười cho thiên-hạ!

BÀ THAM. — Con gái, đã cắp sách đi học, biết ít nhiều
nghĩa-lý, mà dấn đến thế!... Có nhẽ nó bị bùa mê...

CON SEN. — Nếu vậy hay! — Để con đi gọi đội-xếp đến!

HỒNG-LIÊN. — (*Cáu*) Sen! Muốn tốt, muốn lành thì
xuống ngay dưới bếp, đừng láo! Việc mình không dính
dáng đến thì đừng có chỗ mồm vào.

(Sen xuống bếp)

Không việc gì mà con phải dẫu diễm. Con xin nói toạc
ra rằng: ông Mãi-Văn đây không có gì đáng trách cả. Chính
con đã mời ông ta đến chơi, trong khi thầy mẹ đi vắng,
để cùng nhau tỏ nỗi lòng ưu uất, để đồng-tâm đáp đờ
những kẻ gièm pha

BÀ THAM. — Ối giời ời! Mặt dày đến thế là cùng, hư
đời, dấn kiếp!... Nó bôi do bôi chấu vào mặt tôi!

MỘNG-DƯƠNG. — CẬU, Ạ, cái giáo-dục của cậu nó kết
quả rục rĩ như thế, cậu nên đem in thành sách, hay công
bố lên báo-chí, cho mọi người bắt chước.

ÔNG THAM — (nói ngọt cùng Hồng-Liên) Này, con! Nói cho êm-dềm, Chớ có nóng nảy, chớ có vô-lễ! Con tinh-khi còn nông-nồi; con đại lắm. Trong khi thầy me đi vắng, con đem giai về nhà, sao con khờ thế? Còn ngài này nhận nhời mời của con mà đến đây, thực là bất nhã, nói thế không phải là quá đâu . . .

HỒNG-LIÊN. — Thế ra thầy muốn con làm việc mờ-ám, thầy không muốn cho con hành-động một cách đường-đường chính-chính với vị hôn-phu của con.

ÔNG THAM. — (rất ôn-tôn). Con nhầm rồi. Ngài này chưa phải là vị-hôn-phu của con, vì thầy me đã nhận nhời người ta giam đầu. Như vậy, tưởng không nên gặp nhau nữa thì hơn. Thầy me không thuận thì con làm gì được? Nói ra đây cũng không phạm gì đến danh-giá ngài Mãi-Văn cả. Chỉ vì ngài chưa có địa-vị nhất-định, nên thầy me không bằng lòng gả con cho ngài. Vậy nếu con là một người con gái hiếu-thảo thì đáng nhẽ con phải theo ý thầy me mới phải.

HỒNG - LIÊN. — Thế thầy me có theo ý con không đã?

MỘNG - DƯƠNG. — Khá lắm! Khá lắm! Mỗi lúc một thêm hay! Nó vừa đánh trống vừa ẵm cướp.

BÀ THAM. — Lúc nó còn nhỏ cũng đã khó bảo rồi, huống chi bây giờ!

ÔNG THAM. — Hãy thông thả. Chớ to tiếng! Chớ dài lời!

Này con! Con có thể không cần đến gia-đình con, cũng được, có ai cấm. Muốn tự-do, cứ việc tự-do, nào ai bó buộc được ai. Song ở đời phải có cương-thường đạo-lý, tức là một cái kỷ-luật chung, mà ai ai cũng theo. Con tôi mà phản-đối lại bố mẹ, thì thực tôi xấu-hồ vô cùng, mà tôi không thể không trách ngài đây đã khuyến-khích con tôi làm sự trái-ngược ấy. Này con! Con chưa đến tuổi có thể hiểu việc đời được. Nhưng một ngày kia, con sẽ sinh con, để cái, con sẽ biết lòng thầy me, nghĩa là con cũng muốn làm người hướng-đạo dẫn đường chỉ nẻo cho chúng tránh khỏi nhiều điều chắc trở. . Phải! Thầy biết lắm! Ai cũng

có lúc nhằm! Cha mẹ sinh ra các con, bao giờ cũng lịch-
duyet hơn các con mà muốn cho các con được sung sướng,
tất không thể để ý đến định-kiến của các con, vì cái định-
kiến còn non nớt ấy khác định-kiến của cha mẹ, song khác
thì khác, chứ không đến nỗi gây nên thù cấn trong gia-
đình được. . .

HỒNG - LIÊN. — (*cảm-động*) Thưa thầy. . .

BÀ THAM. — Thực dài giọng văn-tự, vô-ích quá!

MỘNG-DƯƠNG. — (*nói với bà Tham*) Tôi thi tôi thừa
hơi, ngồi nghỉ cho sướng. Đã có « Bà chúa Mây » bà ấy
diễn-thuyết hộ. . .

MÃI-VĂN. — Thưa ông, tôi xin trân-trọng cảm-tạ ông đã
có lòng tốt chỉ bảo mọi điều. Những điều ông vừa nói, tôi
và cô Hồng-Liên đã hằng nghĩ tới. Tôi đến đây cốt cho cô
Hồng-Liên biết ý-kiến của tôi là muốn để cô được tự-do
xuất-giá, khỏi phải bận lòng nghĩ đến tôi nữa. Nhưng đến
khi nói đến việc phân rẽ, chúng tôi lại càng hiểu lòng
nhau, lại càng thân mật, không sao rời nhau ra được, cái
giây thân-ái từ đó lại càng thêm khăng - khít. Chúng tôi
không ngờ còn có thể yêu nhau đến thế được, mà đứng
trước một việc quan-trọng như vậy chắc ông bà cũng chẳng
dại gì mà coi làm thương. Vậy thì, thưa ông bà, tôi rất
lấy làm vinh - hạnh xin đẹp duyên cùng quý-tiểu-thư Hồng-
Liên. Mai tôi sẽ lại đây, xin ông bà quyết-định cho. Cha
mẹ tôi thì già mà ở xa, không thể đến được, xin ông bà
thứ cho.

(*Cúi đầu*) Xin chào ông, chào hai bà, chào cô.

(*Mọi người nghiêng mình đáp lễ — Mãi-Văn ra*)

KỊCH III

Ông Tham, Bà Tham, Mộng-Dương, Hồng-Liên

BÀ THAM. — (*bảo Hồng-Liên*) Thôi chị bước vào buồng
mà nằm, cho khuất mắt tôi đi!

HỒNG-LIÊN. — Úi chà

(Cười có vẻ tức giận — vào)

ÔNG THAM. — Bà khờ quá ! Bà hay làm cho con bé phát cáu lên, để nó quen nết đi. Xem cái cười của nó thì đủ hiểu ; tôi không ưa cái cười ấy...

BÀ THAM. — Thì tôi cũng chẳng ưa gì ! Hình như ông bênh vực nó, để nó lên nước. Tôi không muốn ông nống con ông lên thế, ông đã nghe chưa ? Tôi không thể để nó lấy một người chồng không đủ tài làm nên một địa-vị cao-quý. Tôi không muốn suốt đời, nó cũng khổ nạn như tôi, vì tôi sinh-trưởng, cốt để giàu sang, ăn sung, mặc sướng, lên xe xuống ngựa, nhiều gia-nhân để sai khiến : nay hí-viện, mai ca-lâu tửu-điểm, ngày tháng tiêu-giao với quân bài chiếu bạc, chứ có đâu khổ như thế này !...

ÔNG THAM. — Tôi không thích cho bà sướng thì sao ?

BÀ THAM. — Phải !... Đấy là cái túi của ông nó không thích, chứ có phải ông đâu !

MỘNG-DƯƠNG. — Thế nào ? Mợ khởi tức chưa ?

BÀ THAM. — Úi chao ôi ! Lòng tôi đau khổ trăm chiều.

ÔNG THAM. — Lòng đau ! Đem cắt vứt đi thì hết đau. Nay tôi xin nói rằng : tôi ưa nhà văn-sĩ ấy lắm !

MỘNG-DƯƠNG. — (phát khùng) Cậu !... Cậu chỉ đáng !...

(Ông Tham đứng sững gượng — Mộng - Dương lặng sang truyện khác).

MỘNG - DƯƠNG — Nay mợ ! Định gì thì ta cứ làm ngay ! Không có rồi kể nói ra, người nói vào, giác cả tai. Mai thế nào anh chàng văn-sĩ chẳng lại. Thôi ta mời ông Hàn Cát đến, bảo làm ngay giấy nhượng gia-tài cho Hồng-Liên. Rồi nội tháng này, cho cưới ngay đi. Hôm cưới, tôi sẽ thu-xếp mọi việc chu-đáo... Cỗ bàn sẽ đâu ra đấy.

(Bà Tham nhìn Mộng-Dương một cách áu-yếm — Ông Tham huýt còi chế nhạo).

BÀ THAM. — Bà thực tử-tế quá ! Em rất cảm động...

HẾT HỒI THỨ HAI

HỒI THỨ BA

KỊCH I

Hồng-Liên, Mai-Văn

HỒNG - LIÊN. — (có hỉ sắc) Chắc Mai - Văn sắp lại. Ta thử ra đón cổng xem sao!

MAI-VĂN. — (thập thò ngoài cổng) Em !... May quá !... Vừa đến nơi xong. Thế nào ? Em định ra sao ? Có cần để anh vào hỏi lại, xem thầy me trả ,nhời ra sao. không ?

HỒNG - LIÊN. — Thôi, không cần ! Đã có thầy bênh vực, thế nào việc cũng phải thành. Thầy tốt lắm !... Thầy chiều em lắm !

MAI - VĂN. — Đã đành thế rồi ! Nhưng còn me, còn bá Dương, còn con sen... còn ai nữa ? Không, em ạ, phải làm cho rứt khoát mới được. Nếu chiều hôm nay không xong việc, anh sẽ cùng em chốn đi nơi khác.

HỒNG-LIÊN — Anh định đem em đi chốn à ?

MAI-VĂN. — Nói thực, chứ có phải trò đùa đâu !

HỒNG-LIÊN. — Em đã sắp sửa cả rồi. Ngay tối hôm nay nhé ! Anh cứ chờ em ở ngoài tường. Em sẽ ra hiệu cho anh biết, rồi em sẽ trèo tường ra với anh.

MAI - VĂN. — Anh cũng muốn đem em đi ngay. Song hấp-tấp không được. Phải thu-xếp trước, phải dự một món tiền, phải xem nên đem nhau đến một nơi nào ?... Mà anh cũng không thể đem em về quê anh tự-nhiên thế được... Như thế làng xóm, họ hàng người ta chê cười.

HỒNG - LIÊN. — Anh nói có nhẽ lắm !..

MAI - VĂN. — Trong lúc này anh như điên, như dại. Tối quên ngủ, ngày biếng ăn. Trong đời anh chỉ biết có một mình em, lúc nào trong tâm-trí anh cũng có hình-ảnh em ; xa nhau một phút, bằng cách nhau nghìn trùng, em ơi !... Anh yêu em, anh quý em vô cùng tận.....

HỒNG - LIÊN. — Có như thế, mới biết yêu đời, đời mới thêm vui.

MẠI - VĂN. — Việc đời nhiều nỗi khó khăn...

Em ơi! Em nên dẫn đầu sau trước. Em lấy anh, anh chỉ có người, có hai tiếng «văn-sĩ», không có sản-nghiệp gì để làm cho em được sung-sướng. Sau khi ta cùng nhau hòa-duyên, mấy bàn tay trắng, làm sao cho nổi cơ-đồ, ấy mấy giỏi! ấy mấy tài! Khó lắm, em ạ!...

HỒNG - LIÊN. — Em chỉ biết: em yêu anh... Em thờ chủ-nghĩa: một túp lều danh, một quả tim...

MẠI - VĂN. — Đường đời nhiều bước chông gai, phải đủ nghị-lực để phấn-đấu với nỗi khó-khăn.

HỒNG - LIÊN. — Em yêu anh!..

MẠI - VĂN. — Nếu anh đánh lừa em, một vị tiểu-thư yêu-kiều nhường này, chẳng hóa ra anh mang tội với trời đất, quỷ-thần lắm sao! Anh không muốn em phải vì anh mà khổ sở. Nhưng đến lúc ấy... chẳng qua vì số-phận...

(Hàn Cát ngồi xe vừa tới, đỗ ngay cổng nhà ông Tham, Hồng-Liên chạy thụt vào trong nhà, Mại-Văn lảng đi nơi khác).

KỊCH II

Ông Tham, bà Tham, Hồng-Liên, Mộng-Dương, Hàn Cát

BÀ THAM. — Hồng-Liên!

HỒNG - LIÊN. — Thưa mẹ, con đây!

BÀ THAM. — Cô đi đâu về thế?

HỒNG - LIÊN. — Thưa mẹ, con ra cổng, cho thoáng hơi.....

HÀN CÁT. — *(cúi đầu chào Hồng-Liên)* Thưa quý-nương, đồng-ý với song-thân quý-nương, hôm nay tôi đến dâng quý-nương quả tim của tôi *(chao giây vàng có quả tim cho Hồng-Liên)*.

HỒNG-LIÊN. — (*không cầm*) Thưa cụ, cháu xin đa-tạ. Cụ cứ để ở bàn cho.

(*Im lặng một lúc.*)

BÀ THAM. — Cháu nó ít mồm miệng lắm nhỉ?

HÀN CÁT. — Thưa bà lớn, chính tôi cũng không hay nói nhiều.

(*Cùng ngồi vào ghế*)

MỘNG-DƯƠNG. — (*dàn xếp*). Lấy vợ, lấy chồng, làm cho mọi việc được tốt đẹp. Cháu Hồng-Liên của bá ơi! Cháu lấy chồng đi! Cái đời của cháu còn dài, cái tương-lai của cháu có thể rục-rỡ: cháu còn nhiều thi-giờ để hiểu lòng chồng cháu, để quý chồng cháu, để cùng chồng cháu ân-ái nồng-nàn, để hưởng lạc-thú gia-đình! Đây là hạnh-phúc đấy! cháu ạ.

HỒNG-LIÊN. — Thưa bá, chính thế!

MỘNG-DƯƠNG. — Cháu bá ngoan lắm... (*quay lại mọi người*) Nay ta nên nói rõ cho nó biết thì hơn nhỉ?

ÔNG THAM. — Phải! nên lắm!

MỘNG-DƯƠNG. — Cháu yêu quý của bá ơi! Bá và thầy me cháu đã nhận nhời giam của ông Hàn rồi đấy. Vậy cháu thu-xếp mà về nhà chồng.

(*Bà Tham cảm-động, mặt có vẻ hoan-hỉ*)

ÔNG THAM. — Phải đấy! Bá thu xếp hộ cháu cho nhanh chóng.

BÀ THAM. — Ô hay! Ông coi như trò đùa à? Ông không có tình gì cả. Ông không biết rằng cái giây-phút này quan-hệ đến một đời người mẹ à? — Tôi có một mình nó là gái, mà nay nó sắp phải xa tôi, về nhà chồng...

HÀN CÁT. — Thưa bà lớn, quý-tiểu-thư không khi nào phải xa bà lớn, khiến bà lớn phải nhớ đến luôn đâu... Mợ ơi! sau khi mợ về nhà tôi, thì ngày nào mợ cũng nên về thăm me nhé, kéo me nhớ. Mợ cho phép tôi gọi... là mợ ngay từ bây giờ.

HỒNG-LIÊN. — Thế là thế nào?

BÀ THAM. — Ô hay! Sao con hỏi lần-thần thế?

HÀN CÁT. — Thưa bà lớn, không ạ ! Quý-tiểu-thư thực đáng phục lắm.

MỘNG-DƯƠNG. — Châu ơi ! Châu còn trẻ người non dạ, cháu chừa lịch-duyet mấy. Vậy bà nói rõ cho cháu biết rằng : thầy me cháu và bà đã đồng-lao cộng-tác để gây mỗi hạnh-phúc cho cháu đấy.

HỒNG-LIÊN. — Cám ơn bà !

MỘNG-DƯƠNG. — Nhà ta đã nhận sêu-lễ của ông Hàn rồi. Vậy ông Hàn đã là vị-hôn-phu của cháu rồi đấy. Hôm nay, ông ấy đem giây tim để cháu đeo làm tin, nghĩa là ông ấy đã hiến quả tim ông ấy cho cháu rồi đó.

HÀN CÁT. — Thưa bà, của đáng mấy mươi, xin bà đừng nhắc đến...

MỘNG-DƯƠNG. — Đó là cái trướng - triệu tốt đẹp. Đó là một ý-kiến cao-thượng. Đó là một bảo-vật của các nhà quý-phái thường dùng. Cháu yêu của bà ơi ! Cháu nên lấy cái giờ này làm quan-trọng nhất trong đời cháu, rồi suốt đời cháu, cháu sẽ kỷ-niệm cái thời-gian hiện-tại mà hai vợ chồng cháu bắt đầu hiểu nhau ... để cùng nhau son sắt một lòng...

BÀ THAM — Con tôi ngoan quá...

MỘNG-DƯƠNG. — Nhưng trước khi cháu về nhà chồng, ta phải chọn lấy người để khuyên cháu, dạy cháu đường ăn, nhẽ ở.

BÀ THAM. — Phải đấy !

ÔNG THAM. — Xin đa tạ...

MỘNG-DƯƠNG. — Ta nên chọn người nhiều tuổi, đã lịch-duyet nhiều, từng-trải lắm. Vậy thì ta đính-hôn vào đầu tháng sau. Tiệc sẽ làm rất long-trọng.

HÀN CÁT. — Như vậy, tốt đẹp quá !

BÀ THAM. — Phải ! Tốt đẹp !

HÀN CÁT. — Vâng, tốt đẹp !

MỘNG-DƯƠNG. — Tiệc sẽ có mặt quan Nghè Nguyễn và hai tiểu-thư là bạn thân của Hồng-Liên.

BÀ THAM. — (tự đắc). — Quan Nghè !

ÔNG THAM. — Là gì quan Nghè, quan Nghè cũng như người thường, có khác gì ?

HÀN CÁT. — Quan Tham nói chi-lý lắm ! Quan Nghè là người thường ! người thường . . . quan Nghè ? Hay ! Quan Tham rộng kiến-thức lắm !

HỒNG-LIÊN. — Cụ chớ tưởng chỉ thế thôi, chứ thầy cháu còn biết rộng hơn nhiều nữa gơ, thưa cụ . .

HÀN CÁT. — . . . cụ . . . cụ Hàn Cát ! Tôi xin nhắc quý-nương tên tôi là Hàn Cát.

BÀ THAM. — Bà Hàn Cát . . . Chà ! Nghe êm tai thực ! . . . Này, con. Con không nói gì à . . . Chắc con thích lắm nhỉ ? . . . Hay con cảm-động quá, không nói lên nhời !

ÔNG THAM. — Thế còn mời ai dự tiệc nữa ? . . .

HỒNG-LIÊN. — Xin cảm-tạ thầy.

MỘNG-DƯƠNG. — Kể thì nhiều lắm ! Còn bạn thân của ông Hàn, giàu sang vô-địch, họ hàng ông Hàn như chông, như mác. Khi các ông đưa rề lại đây, ta sẽ lưu các ông lại cho tiệc thêm long-trọng.

HÀN CÁT. — Tiếc rằng song-thân tôi mất sớm, tôi mồ-côi đã bao năm rồi. Ông cụ thân-sinh tôi trước làm quan đại-thần, nếu còn sống, tiệc còn nhiều phần long-trọng.

BÀ THAM. — Thực à ? Như vậy cũng đáng tiếc thực ! Ông mồ-côi ? . . . mồ-côi . . . mà làm nổi cơ-đồ . . . giỏi nhỉ ? — Nếu mồ-côi mà không biết đường sinh-kế, lại không có ai trợ-cấp, kể cũng đáng sợ ? . . . mồ-côi mà không có tài hơn người, tất phải khổ-sở . . . Này ! Hồng-Liên, con nên coi đây, một ngày kia, con cũng mồ-côi như vậy . . . con sẽ nương-tựa vào đâu ?

HỒNG-LIÊN. — Thưa mẹ, mồ-côi là lẽ đương-nhiên của tạo-hóa, có gì là lạ. Ai cũng phải có lúc mồ-côi.

HÀN CÁT. — Thưa bà lớn, xin bà lớn chớ ngại ! Đến lúc ấy, quý-tiêu-thư đã có tôi âu-yếm, quyến-luyến, như tình cha mẹ đối với con . . . Tuổi tôi có thể cho tôi tự-phụ

đương nôi cái chức-trách nặng nề ấy, là vừa làm chồng, vừa làm cha, vừa làm mẹ . . .

Ông Tham vỗ tay, chạy lại bắt tay Hàn Cát — Hồng-Liên bật cười, phải lấy mouchoir che miệng.

MỘNG-DƯƠNG. — Đồ vô phép! Làm gì thế? . . . Muốn tốt thì im ngay!

HỒNG-LIÊN. — Cháu không nhịn cười được.

BÀ THAM. — Hồng-Liên! Con nhà tử-tế, phải cho đứng đắn, không được thế!

ÔNG THAM. — Thi mặc nó! Bà hay lời thôi!

MỘNG-DƯƠNG. — Như thế, thực ngượng mắt quá. Nay nó lại khóc này . . .

ÔNG THAM. — Không phải nó khóc! . . . Nó cười đấy chứ!

HÀN CÁT. — Ta không nên chú-ý đến đấy là xong.

MỘNG-DƯƠNG. — *(nói với Hàn Cát)*. Đây tôi đã nhờ biện-sự giấp hộ ông cái giấy nhượng gia - tài. . . *(quay lại Hồng-Liên, đưa mắt nhìn có vẻ đặc chí)*.

HỒNG-LIÊN. — *(đứng giậy)* Trong mình con khó ở, con xin phép lui vào nhà trong. Đây, xin trả lại cụ cái giầy quả tim vàng.

(đề giầy tim lên đùi Hàn Cát, rồi chạy vào, vừa chạy vừa cười ời).

ÔNG THAM. — *(nói một mình)* Thực là chỉ làm hư con trẻ, lại thêm mua thù, trác oán.

BÀ THAM — Tôi tức đến chết mất! Không để đâu hết giận.

MỘNG-DƯƠNG. — *(có vẻ giận)* Phải bắt con Hồng - Liên lại xin lỗi mới được. . . Như vậy, nó bĩ mặt chúng ta quá.

HÀN CÁT. — Về phần tôi, tôi rất bao-dung. . . có dong kẻ dưới mới là người trên. — Nhưng tôi xin thú-thực rằng : quý-tiền-thư không được. . . .

ÔNG THAM. — Nay, ông ạ! Nếu tôi được phép bổ-khuyết câu của ông, thì tôi sẽ thêm rằng : Cách sử-trí đối với con tôi, không được khôn - khéo mà lại bất nhã nữa.

Như ý tôi, ta nên để cho nó được tự-do thỏa-thích, rồi ta sẽ lựa theo ý-kiến của nó, dần dần, ta sẽ làm cho nó có cái lập-quan nhất-định....

Mọi việc vừa thi-hành, rất là hấp-tấp. Ông phải biết rằng: muốn biết một vật gì, cần phải nhìn đằng trước, đằng sau, nhìn ngang, nhìn ngửa, mới có thể biết cái vật ấy có tính cách gì. Con Hồng-Liên có một ý-tưởng riêng, cần phải làm cho nó bỏ cái ý-tưởng ấy đi, mới có thể bảo nó theo cái ý-tưởng khác của mình được...

BÀ THAM. — Ông nói chẳng đâu vào đâu cả!

HÀN CÁT. — Thưa bà lớn, quan Tham tôi nói rất có nghĩa-lý. Nếu bà lớn cho phép, hôm khác ta sẽ bàn lại đến việc vừa qua... Tuy vậy hai bên vẫn chưa có điều gì mất lòng nhau. Bà lớn nghĩ thế nào?

MỘNG-DƯƠNG. — Tôi cần phải yên-tĩnh, mới có thể nghĩ đến vấn - đề ấy được. Vậy ông chờ ít lâu vậy. Chiều mai, 5 giờ, tôi sẽ đến chơi ông, nói truyện.

HÀN CÁT. — Xin vâng, kính chào quan ông, quan bà...

ÔNG THAM, BÀ THAM. — Chúng tôi không dám.

Mộng-Dương tiễn Hàn Cát ra tận cổng.

KỊCH III

Hồng-Liên

(Ngồi chống tay lên cằm nghĩ ngợi)

Ôi! Như thế còn thoát làm sao tay lão Hàn! Mẹ ta bá ta quả quyết lắm rồi, đã rục rịch định cưới gấp để khỏi có điều trở-ngại. Thầy ta thì lưỡng-lự, chắc rồi cũng phải theo! Còn anh Văn thì chỉ nghĩ đến việc đường-trường, không dám quyết cùng ta đi nơi khác, để lập một cái gia-đình riêng! Nay ta chơ chọi một mình, biết ăn làm sao, nói làm sao bây giờ? Thân ta, ta phải lo âu. Nếu cứ lưu-luyến mãi đây, tất cũng có ngày gặp sự chẳng lành. Ôi! Còn đâu duyên nữa mà mong! Cờ đến nước bi, ba mươi

sáu chước, duy chỉ có kế tẩu-thoát là thượng-sách đó thôi. Như vậy khỏi mang tiếng cưỡng nhời cha mẹ, mà tấm thân trong sạch không đến nỗi phải cắm trên đồng bùn lầy lội. Đi ! đi ! Thế nào cũng quyết ra đi, nương nhờ cửa Phật qua nỗi oán - bi...

Anh Văn ơi ! Vợ anh đã chia tay cùng anh từ nay rồi ! Cái nhân-duyên của đôi ta đành để kiếp sau vậy ! Thương ơi ! Hồng-Liên em nay thực là bạc - mệnh quá chừng ! Khách phong - lưu thì trái - duyên khôn ép mà kẻ ngu - xuẩn thì đôi lứa sum - vầy. Ngao ngán nhẽ ! Trời già độc-địa, đã không cho cả nước duyên ưa, thời đừng cho gặp khách tài - nhân; đã cho gặp khách tài - nhân, sao lại còn đang tay rút chỉ lia tơ, không cho chấp nối ?

(Hồng-Liên vừa nói, vừa thu-xếp các đồ hành-lý gói làm một gói, rồi ra đi).

KỊCH IV

Ông Tham, bà Tham, Mộng-Dương

BÀ THAM. — Chốn nhà ra đi, không biết đã theo đũa nào rồi ? Con nhà mất dạy ! ... Thôi thế là đời bỏ đi. Thế nào cũng tìm bằng được, bỏ vào nhà trưng-giới, cho hả cơn giận.

ÔNG THAM. — Muôn sự tại bà ! bà là mẹ, sao không hiểu lòng con ? ... Bà thử đặt bà vào địa - vị con Hồng-Liên, xem sao ? Một đũa con gái nhà nền-nếp thi-thư, sinh sẵn nhu-mi, mới tới tuần cập-kế, như con Hồng-Liên, mà bị gả cho một ông già, bằng tuổi bố nó, thử hỏi có sừng đôi không ? ... Thế là chung thân, nó tủi duyên, hờn phận, ôm một mối sầu âm-ỷ ... Mà già như Hàn Cát, phỏng còn sống được bao năm, con mình sẽ nửa đời góa bụa ; có phải cha mẹ đẩy con vào bể khổ không ? Ừ, bà thử nghĩ xem, tôi nói có phải không ?

BÀ THAM. — Ông thì biết thế nào là phải hay trái ... Ông chỉ nói việc đường-trường.

ÔNG THAM. — Thế còn bà? Bà khôn-ngoan, lanh-lợi. . . Này bà, bà có mắt cũng như không. Kém nữa, bà như người đeo kính đen, trông cái gì cũng đen, cũng xám, cũng dâm, chung quanh bà hình như cảnh-vật đều hiu-quạnh, âu - sầu cả. Ôi! Bao giờ cho bà có con mắt tinh đời? (*Bà Tham có vẻ nghĩ ngợi*).

Bà phải lấy mình ra mà xét lòng con, bà phải lấy việc đời mà nghĩ việc nhà.

Đâu xa, cái án hồ Gươm vừa sảy sáng nay, dư-luận còn đương sôn-sao, bà có biết không? — Cô Kim-Thoa là con bà Phủ ở ngay đầu phố nhà mình, vì tử duyên, hờn phận, đã bỏ phi 19 cái xuân-xanh, reo mình xuống hồ Hoàn-kiếm rồi đấy! . . .

BÀ THAM. — Ai? — Cô Thoa lấy cậu cử Nghi ấy à?

ÔNG THAM. — Chính phải! Cái chết của cô đáng nên chú ý. . . Vì muốn giữ cho trọn đạo hiếu, nên mẹ đặt đầu, cô ngồi đấy, mà bà mẹ lại quá chuộng hư-danh, nên cô phải gả vào nơi cay nghiệt. Chồng cô yêu cái tử bạc nhà cô mà đối với cô không có một chút tình ân - ái. Trái lại, cô cũng chẳng yêu gì chồng cô; vợ chồng thờ-ơ lãnh-đạm, có khi coi nhau như kẻ thù-địch. Cái khổ-tâm của cô, một cô gái thơ - ngây bị ép - duyên, âm - ý trong tâm-can cô, mãi tới nay là ngày cô vĩnh-quyết, mới thấm-thía đến lòng mẹ cô. . . Ôi thôi! Sự đã rồi, bà Phủ nay đâu có biết cái kết-quả sự hành-động của mình ngày trước là cái thảm-trạng ngày nay cũng muộn lắm rồi. Đau lòng tử-biệt, sinh-ly, bà Phủ thương con thảm-thiết! . . Chưa tôi đi làm về qua, nhìn vào nhà bà thấy bà đương lăn khóc, kêu gào, cạnh quan-tài cô.

BÀ THAM. — Tội nghiệp! Thế mà từ sáng đến giờ, tôi không biết!

ÔNG THAM. — Bà Phủ hết nói lại gào, khóc, thồn-thức, nằm ngất đi như người chết, tỉnh giậy, lại như điên như dại. Như vậy đủ biết cái thương - tâm thêm hối - hận làm cho người ta mòn mỏi ủ-ê đến thế nào!

BÀ THAM. — Thực vậy ! Hối-hận suốt đời, vì chính tự tay mình giết con mình.

ÔNG THAM. — Nhưng hối thì sự đã rồi, nghìn vàng khôn chuộc. Mình tự làm hại con mình đã mang nặng đẻ đau, bao công nuôi nấng, dạy dỗ, âu yếm, yêu đương.

Tuy vậy, Kim-Thoa dâu đã thác, song bà Phủ còn một trai, một gái nữa, cũng đủ khuấy khuấy nỗi lòng.

Còn mình hiếm-hoi, được một con Liên là gái, mà nó có học-thức ít nhiều, lại hay nghĩ xa xôi, đa sầu, đa cảm...

Nào ân-tình của Mạ-Văn, nào hiếu-tình với ta, nào biệt-tình với gia-đình, nào thế-tình ham của, chuộng danh của bà, trong một lúc trăm mối vò tơ ở tấm lòng con trẻ, mà bà định ép nó lấy chồng già, để đến nỗi nó phải bỏ nhà ra đi, quá ra nỗi nó liệu bài quyền-sinh như Kim-Thoa thì cái đau đớn của bà sẽ đến thế nào?.. Có nhẽ còn muôn phần thảm-thiết hơn bà Phủ...

BÀ THAM. — (*sửng sốt*) Nếu con Liên chết, tôi cũng chết theo! Sống mà không có con, thà chết còn hơn!... Liên! con đi đâu mà con không về với mẹ. Trời ơi! Biết nó đi đâu mà tìm bây giờ hở ông?....

ÔNG THAM. — Chắc nó cũng chưa đi đâu xa, lại quanh quẩn ở nhà chị em nó thôi.

BÀ THAM. — Thế để cho ngay người đi tìm, kéo nhỡ nó liều mình thì khổ.

ÔNG THAM. — Nó đã chốn đi, tìm thấy, chưa chắc đã chịu về. Để mời Mạ-Văn lại, cho tìm Hồng-Liên thì thế nào nó cũng nghe nhời mà trở lại nhà. Thấy Hồng-Liên, ta sẽ cho Mạ-Văn ở rể, nuôi cho ăn, cho học thành tài. Rể hiền nên con trai, sau này việc gia-đình ta có thể phó thác mà yên hưởng tuổi già.

BÀ THAM. — Vâng, ông nói cũng có nhẽ. Vậy để sai nó đi ngay...

(*Một lúc sau*) Nghĩ cho kỹ, tôi thực là nông-nổi. Ti nữa tự mình làm khổ con mình. Tôi cũng biết! nếu trước kia

tôi phải gả cho người khác, mà không được kết duyên với ông thì khổ biết chừng nào!

(Ông Tham lại gần bà Tham vuốt ve — Mộng - Dương ở ngoài vào)

MỘNG - DƯƠNG. — Úi chà! Già rồi mà còn đa-tình, không biết xấu!

BÀ THAM. — Bà ạ, nghĩ đi, nghĩ lại, con cháu hóm lắm, bà ạ!

MỘNG - DƯƠNG. — Đứa nào? — Con Hồng-Liên ấy à? — Hóm gì? Con nhà mất dạy! Không thấy đứa nào hư đến thế!

ÔNG THAM. — Bà nghiệt quá thế?

BÀ THAM. — Này bà ạ! từ trước tới giờ, ta cứ theo đuổi một ý-tưởng trái-ngược.

MỘNG-DƯƠNG. — Mợ bảo thế nào? — Ý-tưởng gì? — Mợ mà còn nói thế à?

BÀ THAM. — Tôi phải ăn ở sao cho trọn bổn-phận một người mẹ. Con tôi đẻ ra, tôi phải thương yêu nó. Tôi không muốn trái-ý nó, nếu để nó phải nghĩ-ngợi, tôi không đang tâm.

ÔNG THAM. — (soa tay) Được lắm! Được lắm! Hay! Hay!

MỘNG - DƯƠNG. — (quay lại nhìn ông Tham) Tôi đáng khen cậu. Trong thời-gian ngắn ngủi, cậu đã khéo cảm hóa được mợ ấy!

ÔNG THAM. — Bà phải biết rằng : đó là lẽ thực! Lẽ thực tất nhiên phải thế!

MỘNG - DƯƠNG. — Lạ thực! Cậu, mợ mới tìm ra lẽ thực... Nói không phải chứ : Cậu mợ cũng ngắn ngủi khờ dại như con cháu vậy thôi!

BÀ THAM. — Bà nói thế khi quá!

MỘNG-DƯƠNG. — Cậu, mợ không cần phải gây sự với tôi. Việc hôn-nhân của cháu muốn tốt đẹp, phải cần đến tôi. Không bằng lòng tôi, tôi phá đám...

BÀ THAM. — Bà ạ! Tiền bạc chưa đủ làm cho người ta sung sướng!

ÔNG THAM. — Phải rồi!

(Vợ chồng ông Tham dắt nhau vào)

MỘNG-DƯƠNG. — (*Một mình, buồn bực*) Ôi ! quá lắm
nhi ! Gớm thực !

(*Đi đi, lại lại, ra chiều thất-vọng*).

KỊCH V

Mộng-Dương

MỘNG-DƯƠNG. — (*Vừa đi, vừa lầm bầm*) Quân ngu !
Một lũ ngu ! Ngu có giống ! Ngu cha truyền con nối ! Bao
giờ chết hết giống ngu ! Chuột sa chĩnh gạo, không muốn !
Đồ xuẩn !

Nó làm cho mình thất-vọng. Bao nhiêu công mình, nay
theo giòng sông Nhị-hà chôi cả ra bể ! Thôi đã thế thì
được ! Bao nhiêu sản-nghiệp của ta, ta sẽ đem cúng cả vào
các hội thiện, ta không thí cho chúng nó một li.

Giả ta có quyền-chính trong tay, ta sẽ đem treo hết
chúng nó lên, cho hả cơn giận.

ÔNG THAM. — (*thò ra nói*) Cháu nó chớn đi rồi, còn
đâu nữa để bá gả cho quan Hàn (*rồi thụt vào*).

MỘNG-DƯƠNG. — Chớn đi theo trai, chứ còn đi đâu ?
Ủi chà ! Còn gì điểm nhục đến gia-phong hơn nữa ? Để cho
nhiều vào !... Thế cũng đời dạy con.

(*Đi ra*)

KỊCH VI

Ông Tham, bà Tham, Mại-Văn, sư Bạch-Vân, Hồng-Liên

(*Ông Tham, bà Tham, Mại-Văn gõ cửa chùa - Sư Bạch-Vân ra mở*).

MẠI-VĂN. — Bạch sư cụ ! Xin người bảo cho làm
phúc : trong thảo-am này, có một vị sư-ni tên gọi Hồng-

Liên phải chăng? Chúng tôi đây với Hồng-Liên là người trong một nhà, muốn mong gặp mặt.

SU BẠCH-VÂN. — A-di-đà-phật! quả có thực! Chẳng những các người đây mong thấy mặt nàng, mà chính nàng ở nơi cửa Phật, cũng nhớ nhà, không lúc nào khuấy đó. Nay được gặp mặt, thời vui bằng tái-sinh đày các người ạ. Các người theo bần-đạo, sẽ thấy mặt nàng.

(Mọi người vào trong chùa — Hồng-Liên thấy cha, thấy mẹ, thấy chồng, mừng, chạy ra nghênh-tiếp)

BÀ THAM. — Con ơi! Từ ngày con giận me bỏ nhà ra đi, chịu biết bao nhiêu sự cay-đắng! Con để me ngày đêm thương nhớ khôn khuấy, tìm kiếm bao lâu, nay mới thấy. Vậy con về với thầy me, con ạ!

(Nói xong, đem nữ-trang, nữ-phục cho Hồng-Liên thay).

HỒNG-LIÊN. — Thưa thầy me, con bỏ nhà ra đi, còn tưởng chi ngày về. Con nay lại được trông thấy thầy me vẫn khỏe mạnh như xưa, lòng con vui sướng lắm rồi, còn mong gì nữa. Đã đem mình bỏ chốn am-mây, rở rang nào có hay gì! Xin thầy me cho con ở đây tu-hành cùng sư-phụ con là hơn...

SU BẠCH-VÂN. — Hiền-muội ơi! Sao hiền-muội lại nói làm vậy? Nay đã trùng-phùng thì hiền-muội còn ở thế nào với bần-đạo được nữa.

BÀ THAM. — Hồng-Liên con! Con nghe me mà thay quần áo đi, đừng để phiền lòng thầy me.

ÔNG THAM. — Con nên xin phép sư-phụ mà về, kéo me con ngày đêm âu-sầu vì con mãi.

HỒNG-LIÊN. — Thưa thầy me, thầy me đã dạy thế, tất con phải theo về. Nhưng trước hết, để con cùng sư-phụ con tỏ tình lưu-khứ đã.

SU BẠCH-VÂN. — Đa-tạ tấm lòng trung-hậu của hiền-muội. Bất tất phải nhiều nhờ. Chúc hiền-muội cùng gia-quyển vạn an...

(Hồng-Liên cùng mọi người ra khỏi am).

KỊCH VII

Mộng-Dương

Từ ngày Hồng-Liên bỏ nhà ra đi, ông Hàn Cát cũng thôi không nghĩ đến truyện hôn-nhân nữa mà cũng thôi không đi lại nhà mình và cậu Tham.

Nay đã tìm thấy Hồng-Liên. Hồng-Liên đã từ-giã thảo-am, trở lại nhà. Việc cũ đã qua, nay nó muốn lấy Mai-Văn, ta ngăn trở cũng vô-ích. Thôi ta mặc nó muốn lấy ai thì lấy, kéo lại mang tiếng vì ta mà duyên trẻ nhỡ nhàng.

Nhưng cháu ta lấy anh Mai-Văn, kiết sác, thì lấy đâu mà đủ tiêu? Thôi, ta cũng nên thương cháu, số nó phải thế, biết làm thế nào.

Ta già rồi, lại không có con, còn để của làm gì. Ta cho vợ chồng nó một phần tư gia-tài của ta, để chúng lập thân.

Vậy ta đi mượn người làm giấy.

(đi ra)

KỊCH VIII

Mộng-Dương, Hồng-Liên

MỘNG-DƯƠNG — *(gọi)* Hồng-Liên!

HỒNG-LIÊN — Thưa bá, bá gọi con?

MỘNG-DƯƠNG. — Phải!... Cháu lại đây! Nay mai cháu lấy chồng, bá mừng cháu ít của hồi-môn, và chúc vợ chồng cháu bách-niên giai-lão.

(đưa cho Hồng-Liên tờ san-thư, rồi đi).

HỒNG-LIÊN. — *(ngồi nhìn Mộng-dương)* Cái gì thế hở bá?

MỘNG-DƯƠNG. — Rồi cháu sẽ biết. . .

(Mộng-Dương rảo cẳng đi ra, — Hồng-Liên xem tờ san-thư, lấy làm cảm-động, bèn chạy tìm Mai-Văn).

KỊCH IX

Hồng Liên, Mạ - Vãn

HỒNG-LIÊN — Anh Mạ-Vãn !

MẠ-VĂN — Việc gì quan trọng thế?

HỒNG-LIÊN — Anh lại đây, em sợng quá!

MẠ-VĂN. — Cái gì thế, em?

HỒNG-LIÊN. — Anh hãy xem cái giấy này.

MẠ-VĂN — Giấy gì?

HỒNG-LIÊN — Thi anh cứ đọc sẽ hiểu.

MẠ-VĂN. — Việc đời như trò dối nhỉ? Bà chồng đổi lòng quá — Trước sao mà nay thế?

HỒNG-LIÊN. — Em không hiểu tờ chúc-thư ở dưới nói những gì. Em chỉ xem qua, rồi sợng quá, mắt lóa ra, trông chữ hình như thi nhau nhảy.

MẠ-VĂN. — Như vậy, hôm đình-hôn, ta sẽ mở cuộc khiêu-vũ cho hợp cảnh, để kỷ niệm cuộc nhảy của các chữ ở san-thư.

HỒNG-LIÊN. — Vâng, cái ngày ấy cũng không xa, em sẽ xin sắp đặt mọi việc cho được hoàn-hảo.

(Mỗi người đi một ngã)

KỊCH X

Ông Tham, bà Tham, Hồng - Liên — Mạ - Vãn,
ông Chủ-hôn, các bực Tôn-trưởng, Vũ-nữ

(Giữa đám cưới có các tộc thuộc ông Tham ở quê ra, ăn mặc, cử - chỉ lôi-thôi, ngôn-ngữ rất ngăn - ngại, khiến cho mọi người phải buồn cười).

Ông Tham dẫn con rể ra mừng ông chủ-hôn và tôn-thân trong họ.

ÔNG THAM. — Ngày hôm nay, nhà chúng tôi, có việc vui mừng, nhân tiện làm lễ điện-nhận, xin nhờ các cụ cùng tôn-trưởng dạy bảo cho rề chúng tôi biết đường ăn, lễ ở, nên bực thành-nhân, chúng tôi cảm-tạ vô cùng.

ÔNG CHỦ-HÒN. — (*đứng dậy*) Nhân dịp vui mừng, tôi xin chúc : « Sắt cầm hảo-hợp, loan-phượng hòa-duyên ; — Trăm năm kết tóc, một nhà đoàn-viên ».

Nhân tiện tôi có vài lời khuyên chủ rề :

« Thiếu-niên,

« Ngày nay thiếu-niên đứng vào địa-vị thành-nhân, trách-nhiệm của thiếu-niên rất là quan-trọng. — Trên đối với cha mẹ hai bên, dưới đối với vợ con, trong đối với anh em tộc-đảng hai họ, — ngoài đối với xã-hội, quốc-dân, sao cho hết bõn-phận, thì mới được là thành-nhân.

« Muốn là bực thành-nhân, trước phải có học. Học thời bắt đầu từ luân-lý, nếu ngộ-nhận chữ tự-do bình-đẳng mà không theo lễ-độ, không giữ pháp-luật, thì dẫu sau này, có phú-quý, quan sang, chẳng qua vinh-hạnh riêng một mình, chứ không bồi-ích gì cho gia-đình, mà cũng không có giá-trị gì với xã-hội, vì cái giá-trị không ở chỗ phú-quý mà ở cái tư-cách người ta — Tư-cách là gì ? Chính là đường ăn lễ ở hợp với luân lý, có hợp với luân lý rồi sau mới đủ tư-cách tu được thân, tề được nhà. — Như thế thời thiếu niên ta đã lấy hai chữ thành-nhân làm trách-nhiệm của mình thì không những lấy một sự học-hành tấn tới là hết bõn-phận mà những công việc ở trong gia-đình và ở ngoài xã-hội, đều là bõn-phận của thiếu-niên cả.

« Thiếu-niên !... Thiếu-niên !... phải nghĩ sao cho khỏi hư-phụ cái tiếng thiếu-niên !... »

(*Cử tọa vỗ tay hồi lâu*)

Cô dâu, chủ rề đứng rót rượu mời ông chủ-hôn và các bực tôn-trưởng.

Xin có chén rượu nhạt, để tạ lòng các quý-chức. Xin các ngài chiếu - cố.

Cổ đầu hát:

Mữ duyên thiên lý năng tương-ngộ.
Vô duyên đối diện, bất tương-phùng!...
Đạo phu-thê do tại thiên-công;
Giày kết-túc có tơ-hồng, nguyệt-lão...
Trai: văn-chương, giao-đẳng, phượng khởi
Gái: phong-tư, nhạn lạc, ngư trầm...
Hay đầu tạo-hóa không nhằm!
Cho nên kẻ Tấn, người Tần gặp nhau!
Ngâm duyên tiền-định cũng màu;
Trăm năm, một cuộc bể dâu cũng kỳ.
Ai ơi! Trông đó mà suy...

Kèn tây

KHIÊU - VŨ

Nghỉ

Hát bài:

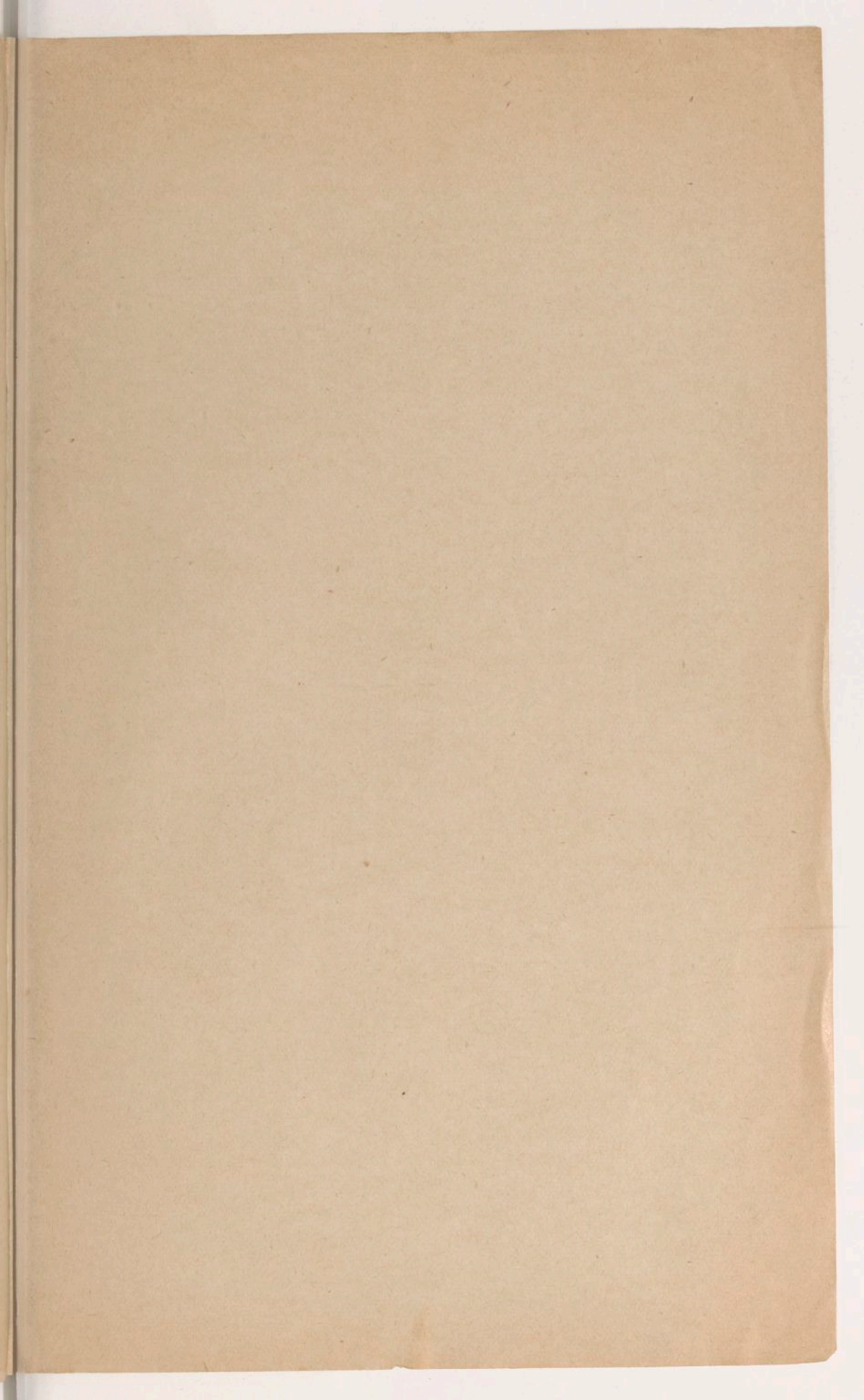
Yến vi thiên-hạ kỳ nam-tử,
Thu tận giang-sơn vạn lý tình...
Vây vùng bể hoạn mộng mênh;
Lấy tửu-hưng dưỡng tinh-linh cùng bạn-hữu.
Tri-kỷ rằm ba người yền-điệu,
Đồng-tâm kéo cã chén đầy vơi,
Lạ thay! Nhiều thú nghề chơi!
Sử này nhảy vơi một người đầm kia!
Đôi bên ý-hợp đề-huê,
Thổi kèn mua-rích mà nghe dịp-dàng...
Này! Này! Nghe câu truyện thẳng trần-gian...

Kèn tây

KHIÊU - VŨ

HẠ - MÀN

1936
NHÀ IN NGÔ-TỬ-HẠ
24-46 — Rue Lamblot
HANOI